

Temanotat

Tsjetsjenia: Sikkerhetssituasjonen

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Justis- og beredskapsdepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

Opplysningene som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som rapportene omhandler.

© Landinfo 2014

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

SUMMARY

This report deals with the security situation for the civilian population in Chechnya. The report shows that the security situation in Chechnya has gradually improved over the years after the first and second Chechen wars. From 2004 until 2007 there was a steady decline in the number of violent incidents in the republic. However, the amount of violent incidents rose again from around 2007, with a peak in 2009. From 2009, the number of violent incidents has further declined.

Violent incidents in the neighbouring republics such as Ingushetia, Dagestan and Kabardino-Balkaria have increased, and Chechnya is no longer the most violent republic in the area. The anti-terror operation that was introduced in Chechnya in 1999 was officially declared over in April 2009. Still, counter-terrorist regimes are introduced, especially in the southern parts of the republic. Although Chechen insurgents have been considerably impaired over the years, they still target Chechen police and security forces. Fighting what is left of the insurgency is a primary task for Chechen authorities, which also implies that not only insurgents are at risk of being suspected of belonging to the insurgency.

SAMMENDRAG

Dette notatet omhandler sikkerhetssituasjonen i Tsjetsjenia. Notatet viser at sikkerhetssituasjonen i Tsjetsjenia gradvis har forbedret seg utover på 2000-tallet, sammenliknet med hvordan den var under den første og den andre tsjetsjenske krigen. Fra 2004 og frem til 2007 var det en jevn nedgang i antall voldshendelser i delrepublikken. Voldsaksjoner tiltok igjen fra 2007, med en foreløpig topp i 2009. Antallet voldshendelser har imidlertid sunket etter 2009.

Samtidig har voldsnivået økt i omkringliggende områder som Ingusjetia, Dagestan og Kabardino-Balkaria, og Tsjetsjenia er ikke lenger det mest urolige området i regionen. Anti-terroroperasjonen som ble innført i Tsjetsjenia i 1999, ble offisielt avsluttet i april 2009. Likevel ser man at det fra tid til annen innføres militær unntakstilstand, særlig sør i delrepublikken. Tsjetsjenske opprørere, som har blitt færre og svakere i løpet av årene, gjennomfører fortsatt aksjoner mot tsjetsjenske politi- og sikkerhetsstyrker. Tsjetsjenske myndigheter har et stort fokus på å bekjempe opprørerne, hvilket innebærer at flere enn bare opprørere kan bli mistenkt for opprørsvirksomhet.

INNHold

1. Innledning	5
2. Bakgrunn for dagens situasjon	5
2.1 Kort om de to tsjetsjenske krigene	5
2.2 Tsjetsjeniseringsprosessen.....	6
3. Utviklingen av sikkerhetssituasjonen	7
3.1 Voldshendelser og drepte fra 2004 og frem til i dag	7
3.1.1 2004-2009: voldshendelser	7
3.1.2 2009 – 2013: voldshendelser.....	8
3.1.3 Sårede og drepte.....	9
3.1.4 Antall sivile ofre	10
3.2 Forskjeller mellom nord og sør	10
3.3 Bortføringer og forsvinninger.....	11
3.4 Hevn og blodhevn – voldsspiral	13
4. Opprørsbevegelsen	13
4.1 Ideologi.....	13
4.2 Organisering	14
4.2.1 Det Kaukasiske emiratet.....	14
4.2.2 Tsjetsjenske opprørere	16
4.3 Finansiering og støtte.....	17
4.3.1 Bistand til opprørere	17
4.3.2 Organisering av bistand til opprørsbevegelsen.....	18
4.3.3 Opprøreres kontakt med familiemedlemmer	18
4.4 Rekruttering og antall	19
4.5 Modus operandi	20
4.5.1 Hvem rettes aksjoner mot?	20
4.5.2 Hvor skjer det trefninger?	21
4.5.3 Rammes sivilbefolkningen?	22
4.6 Tsjetsjenske krigere i Syria.....	23
5. Ordensstyrkene	23
5.1 Føderale militære styrker og politi	23
5.2 Tsjetsjenske militære styrker og politi.....	24
5.3 Ordensstyrker som deltar i aksjoner mot opprørere	25
6. Referanser	27
7. Kart over Tsjetsjenia	35

1. INNLEDNING

Notatet gir en redegjørelse for sikkerhetssituasjonen i Tsjetsjenia, med henblikk på hvilken grad av trygghet den tsjetsjenske sivilbefolkningen opplever når det gjelder vilkårlige overgrep, arrestasjoner, forsvinninger og drap. Hovedfokus er på sikkerhetssituasjonen, og i mindre grad på menneskerettighetssituasjonen, selv om disse forholdene delvis glir over i hverandre.

Den første delen av notatet gir en kort beskrivelse av bakgrunnen for dagens situasjon i Tsjetsjenia. Notatet tar deretter for seg sikkerhetssituasjonen generelt, og belyser til slutt de ulike partene i konflikten.

Det bør presiseres at eksakt informasjon om opprørsbevegelsen og myndighetenes aksjoner er vanskelig å få tak i. Innholdet i informasjonen vil også kunne være formet etter hvilke motiver ”avsenderen” har for å gi informasjonen. Man bør ha dette i mente under lesing av kapittelet som omhandler opprørere.

Notatet baserer seg på skriftlige kilder som blant annet menneskerettighetsorganisasjoner, nyhetsbaser og forskningsstiftelser. En del informasjon er også innhentet i samtaler og ved skriftlig korrespondanse med ulike kilder.

Notatet er ikke uttømmende, men referanselisten til slutt gir et utgangspunkt for videre lesning om temaet. Notatet er en oppdatering av notat av 20. februar 2013 med samme navn.

2. BAKGRUNN FOR DAGENS SITUASJON

2.1 KORT OM DE TO TSJETSJENSKE KRIGENE

Tsjetsjenia er en delrepublikk i Den russiske føderasjonen (Russland) med ca. 1,2 millioner innbyggere.¹ Delrepublikken har vært underlagt det russiske imperiet siden midten av 1850-tallet, da tsarens hær lyktes med å underlegge seg området. Siden den gang har tsjetsjenerne med jevne mellomrom gjort opprør. I 1944 deporterte Stalin den tsjetsjenske befolkningen til Sentral-Asia under påskudd av at de samarbeidet med nazistene.²

Da Sovjetunionen brøt sammen i 1991, erklærte den tsjetsjenske lederen Džokhar Dudajev Tsjetsjenia for selvstendig. Russiske føderale myndigheter reagerte på dette med å sende føderale tropper til Tsjetsjenia i 1994. Krigen var dårlig forberedt og russiske styrker led store nederlag. I 1996 trakk føderale styrker seg ut, og det ble undertegnet en våpenhvileavtale. En fredsavtale mellom Tsjetsjenia og Russland ble undertegnet 12. mai 1997. Russland lovet å ikke angripe Tsjetsjenia, men å finne

¹ Det ble gjennomført folketelling i Russland høsten 2010. Tsjetsjenia var en av de første føderasjonssubjektene som offentliggjorde sine tall med 1 236 000 innbyggere. Etter folketellingen i 2002 (1 088 816) ble det rapportert at befolkningstallet trolig ble blåst opp for å understøtte påstanden om normalisering i delrepublikken. Det har de siste årene blitt født mange barn i Tsjetsjenia, men det er også høy barnedødelighet, hvilket sår tvil om den rapporterte befolkningsveksten. Befolkningstallet har også betydning for føderale overføringer til republikkene (RFE/RL 2010b).

² Den ingusjetiske befolkningen ble også deportert til Sentral-Asia. I 1957 besluttet Sovjets øverste leder Nikita Khrusjtsjov at de fikk returnere til Tsjetsjenia og Ingusjetia.

politiske løsninger, og Tsjetsjenia gikk med på å utsette spørsmålet om selvstendighet til 2001. Den såkalte selvstendighetsperioden (fra 1996 til 1999) var preget av lovløshet og politisk kaos. I 1999 gikk russiske føderale styrker på nytt inn i Tsjetsjenia. De føderale styrkene gjenerobret den tsjetsjenske hovedstaden Groznyj våren 2000 og satte Tsjetsjenia under direkte styre fra Moskva. Kamphandlingene fortsatte i varierende omfang, men nå mer som en lavintensiv geriljakrig.

2.2 TSJETSJENISERINGSPROSESSEN

Som resultat av en folkeavstemning i mars 2003 ble det vedtatt en ny grunnlov. Denne innebar en fortsatt tilknytning til Den russiske føderasjon, men gav Tsjetsjenia stor grad av autonomi. I etterkant av folkeavstemningen i 2003 ble det avholdt eget presidentvalg, og den tsjetsjenske muftien og Moskva-lojale Akhmad-hadij Kadyrov ble valgt til president. Dette innledet den såkalte tsjetsjeniseringsprosessen i Tsjetsjenia, det vil si at den politiske makten ble overført til Moskva-lojale tsjetsjenere. Akhmad Kadyrov ble drept i et bombeattentat i Groznyj i 2004, og etter en periode med tsjetsjeneren Alu Alkhanov ved makten, ble tidligere president Akhmad Kadyrovs sønn, Ramzan Kadyrov, innsatt som president våren 2007. Kadyrov har sittet som president siden, og fikk våren 2011 fornyet sin periode ytterligere (Ivanov 2011).³

Oppsummert var situasjonen i Tsjetsjenia på 1990-tallet/tidlig 2000-tallet en konflikt mellom to hovedaktører: den russiske føderale hæren på den ene siden og tsjetsjenske opprørere på den andre. Dette bildet har endret seg, og i dag står konflikten mellom pro-føderale tsjetsjenske myndigheter og tsjetsjenske opprørere. Det har blitt en intern konflikt mellom tsjetsjenere, samtidig som Russland fremdeles er opprørernes hovedfiende. Kadyrov-regimet er fiende først og fremst i kraft av å være medløper.

Ramzan Kadyrov har blitt Tsjetsjenias sterke mann. Han har gjenoppbygget store deler av Tsjetsjenia ved hjelp av føderale midler, og sørger for at delrepublikken i dag er relativt fredelig. Dette er føderale myndigheter i Moskva tilfreds med. Men den økende stabiliteten i republikken er i stor grad oppnådd ved bruk av tvang, makt og utstrakt bruk av vold fra myndighetenes side. Det slås hardt ned på all form for opposisjon og kritikk av myndighetene. Befolkningen er krigstrøtt og fornøyd med at det er roligere forhold, samtidig som det rapporteres om frykt i befolkningen. Journalisten David Monteleone (2014) beskriver dagens situasjon i Tsjetsjenia slik:

Alt blir kontrollert av myndighetene som tjener befolkningen som det passer dem. En tilstand av bekvemmelig stagnasjon. Den fysiske volden som var en så stor del av etterkrigsårene sammen med kidnappingene og henrettelsene uten lov og dom, ser også ut til å ha minsket. Tsjetsjenerne er nå så skremt at det nesten ikke er behov for slike voldelige handlinger lenger. Volden er nå psykologisk, i en form for hjernevasking som starter med de yngste generasjonene.

Ramzan Kadyrov kan på mange måter sies å ha gjort Tsjetsjenia mer uavhengig fra Moskva enn det noen gang har vært, også ideologisk og kulturelt. Han har blant annet kontroll over egne sikkerhetsstrukturer og har innført lover med utgangspunkt i sharia, herunder forbud mot alkohol deler av døgnet og pålegg om at kvinner må

³ Både Akhmad Kadyrov og sønnen Ramzan støttet tsjetsjenske opprørere under den første tsjetsjenske krigen.

bære hodeplagg på offentlige steder. Han innfører med andre ord "egne lover" i Tsjetsjenia, som til tider står i strid med russiske lover.⁴ Kadyrov fører Tsjetsjenia i en mer islamsk retning enn det tidligere har vært, basert på *sufi*-skolen innenfor sunni-islam.⁵ Flere mener en slik islamisering av samfunnet er en måte for Kadyrov å øke sin innflytelse på, men også en "metode" for å imøtegå radikale islamske opprørere og demme opp for rekruttering til opprørerne. Kadyrovs politiske strategi synes først og fremst å være å kreve stadig mer autonomi for Tsjetsjenia, men uten å kreve formell status som selvstendig stat.

Som nevnt over står striden i Tsjetsjenia i dag mellom tsjetsjenske myndigheter, lojale mot russiske føderale myndigheter, og tsjetsjenske opprørere. Dagens tsjetsjenske opprørere fører ikke lenger en kamp for sekulær politisk selvstendighet for Tsjetsjenia. Gradvis utover på 2000-tallet ble konflikten radikaliseret, og siden 2007 har den offisielle målsetningen vært å etablere en pan-kaukasisk islamsk stat basert på sharia-lover, også kalt det Kaukasiske emiratet (se mer om dette i del 4.1 og 4.2) (Fuller 2007).

Således er motstandskampen ikke lenger kun isolert til Tsjetsjenia, men foregår også i andre nord-kaukasiske delrepublikker.⁶ Til tross for at opprørerne offisielt er organisert under en felles "fane", det Kaukasiske emiratet, med mer eller mindre samme målsetning, fører likevel opprørerne i hver delrepublikk, eller "sektor", sin kamp mot lokale myndigheter og russisk "okkupasjon" (al-Shisani, møte oktober 2010) (for mer informasjon om opprørere i Tsjetsjenia, se del 4.1).

3. UTVIKLINGEN AV SIKKERHETSSITUASJONEN

3.1 VOLDSHENDELSER OG DREPTE FRA 2004 OG FREM TIL I DAG

Den generelle sikkerhetssituasjonen i Tsjetsjenia har forbedret seg kraftig i løpet av de siste ti årene. Ramzan Kadyrovs sterke kontroll, i kombinasjon med en svekket opprørsbevegelse og en krigstrøtt befolkning, pekes på som sannsynlige forklaringer på nedgangen i voldshendelser.⁷

3.1.1 2004-2009: voldshendelser

Statistikk fra UN Department of Safety and Security (UNDSS) viser en jevn nedgang i antall strids- og voldshandlinger i perioden 2004 til 2007:

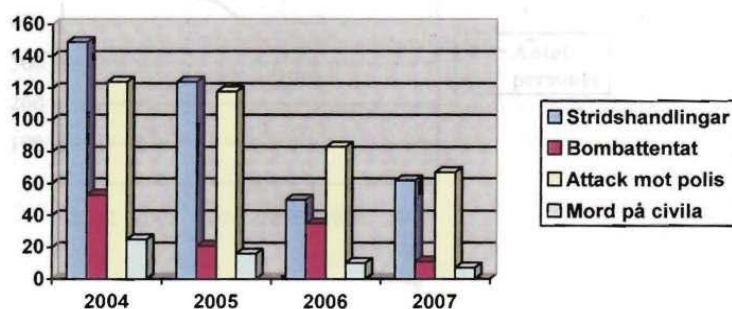
⁴ Alkoholforbudet i Tsjetsjenia er fundert i Russlands lov av 1995 om statlig regulering av produksjon og omsetning av etylsprit, alkohol- og spritinnholdende produkter, som gir føderasjonens subjekter rett til å fastsette ytterligere tidsbegrensinger (diplomatkilde, e-post juni 2012).

⁵ I motsetning til opprørerne som i dag i stor grad tilhører *sala*fi-retningen innen sunni-islam.

⁶ Opprørere er spesielt aktive i Dagestan. I Ingusjetia var opprørere aktive frem til 2011. I løpet av 2010 tiltok opprørsvirksomhet også i delrepublikken Kabardino-Balkaria.

⁷ Med "voldshendelser" menes voldsaksjoner begått av opprørere, men også spesialoperasjoner i regi av politi- og sikkerhetsorganer mot opprørsgrupper.

Statistik från UNDSS avseende säkerhetsincidenter i Tjetjenien

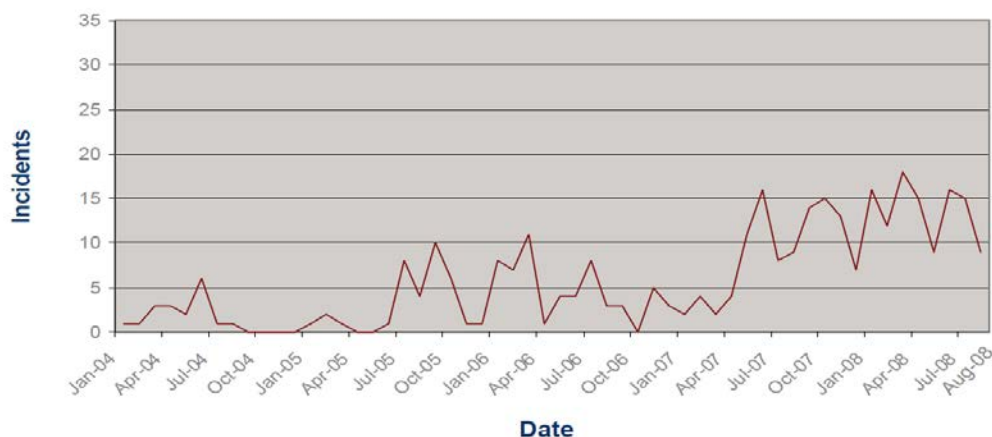

UNDSS (som gjengitt i Migrationsverket 2008)

Som det fremgår av tabellen over, var den største nedgangen i voldshandlingene fra 2005 til 2006. Føderale styrkers etter hvert mindre aktive rolle i bekjempelsen av opprørere, Kadyrovs økte kontroll og ikke minst opprørernes svekkede posisjon, spesielt etter drapene på opprørslederne Aslan Maskhadov (i 2005) og Sjamil Basajev (i 2006), blir nevnt som årsaker til nedgangen.

I perioden 2007-2008 var det imidlertid en økning i antall voldshendelser i Tsjetsjenia. Grafen under illustrerer dette. En styrket opprørsbevegelse med jevn rekruttering av opprørere, med et påfølgende press fra føderale myndigheter for å få pågrepet flest mulige opprørere, blir vist til som forklaringer på økningen i volden. Som grafen under viser, tiltar volden vanligvis i månedene april til oktober, som følge av at opprørerne intensiverer sine aksjoner i sommerhalvåret.

Violent Incidents in Chechnya January 2004 – August 2008

Center for Strategic and International Studies (CSIS 2008)

3.1.2 2009 – 2013: voldshendelser

I 2009 var det en ytterligere økning i antall voldshendelser, sammenlignet med 2008. Ifølge en rapport fra Center for Strategic and International Studies (CSIS) (Mendelson, Malarkey & Moore 2010) var det like i overkant av 200 voldsepisoder⁸

⁸ CSIS' definisjon på voldshendelser/episoder omfatter bortføringer av sivile og militære, bomber (også udetonerte), likvideringer av sivile og militære, angrep begått av opprørere, politi eller militære operasjoner mot opprørere, våpenfunn og ødeleggelse av eiendom begått av opprørere. CSIS bruker først og fremst hendelser rapportert av nyhetstjenesten Kavkazkij-uzel som grunnlag for sine tall. Når CSIS begrunner bruken av

i 2008, mens det i 2009 var rett i underkant av 300 hendelser. Den russiske nyhetstjenesten Kavkazkij-uzel (2011) opplyser at i løpet av hele 2010 inntraff det 37 eksplosjoner og terrorhandlinger.⁹ Det er ikke helt på det rene hva Kavkazkij-uzel legger i begrepene ”eksplosjoner og terrorhandlinger”, men det fremstår uansett som en smalere definisjon på voldshendelser enn CSIS’ definisjon (CSIS inkluderte blant annet bortføringer og våpenfunn i sin definisjon).¹⁰ Dette kan delvis forklare hvorfor tallet er såpass mye lavere enn hva CSIS rapporterte for 2009. Uavhengig av dette, sank antallet voldshendelser i 2010 sammenlignet med 2009.

Tall for 2011, 2012 og 2013 viser en ytterligere nedgang i antall voldshendelser. For 2011 rapporterte Kavkazkij-uzel (2012b) om 26 eksplosjoner og terrorhandlinger i Tsjetsjenia. For 2012 rapporterte Kavkazkij-uzel (2013d) om åtte eksplosjoner, hvorav to var såkalte simultane selvmordsbomber. I 2013 ble det registrert 18 eksplosjoner, hvorav en var en selvmordsaksjon (Kavkazkij-uzel 2014a).

Som følge av krigene på 1990- og 2000-tallet var Tsjetsjenia lenge det mest voldsutsatte området i Nord-Kaukasus. Dette er ikke lenger tilfellet. Antall voldshendelser har økt kraftig i andre deler av Nord-Kaukasus, særlig i Dagestan. Mer enn 60 % av alle sikkerhetshendelser i regionen skjer i Dagestan, ifølge U.S. Department of State (som gjengitt i Kavkazkij-uzel 2014d).

3.1.3 Sårede og drepte

Nedenfor følger en oversikt over antall ofre i de ulike delrepublikkene i Nord-Kaukasus i 2010, 2011 og 2012. Tallene inkluderer drepte og sårede opprørere, representanter for politi- og sikkerhetsstyrker og sivile.

Tabell 1:

	2010		2011		2012		2013	
	Drepte	Sårede	Drepte	Sårede	Drepte	Sårede	Drepte	Sårede
Dagestan	378	307	413	411	405	290	341	300
Ingusjetia	134	192	70	38	84	83	30	58
Tsjetsjenia	127	123	95	106	82	92	39	62
Kabardino-Balkaria	79	82	129	44	107	49	92	31

Kavkazkij-uzel (2011; 2012b; 2013a; 2013b; 2013c; 2013d)

Som det fremgår av tabell 1 har Dagestan de siste fire årene hatt det klart høyeste antall ofre (det gjelder også tidligere år), mens Tsjetsjenia har ligget på en andreplass (med unntak av 2010 da Ingusjetia hadde nest flest ofre). I 2013 er det riktignok Kabardino Balkaria (123) som har nest flest ofre etter Dagestan (641), med Tsjetsjenia på tredjeplass (101). Antall ofre i Dagestan har ligget på godt over 600 personer siden 2010, mens det i de andre delrepublikkene har variert mellom 100 og 200 (nærmere 100 i 2013). Forskjellen mellom Dagestan og de andre delrepublikken

nyhetstjenesten Kavkazkij-uzel, viser de til at rapporteringer fra denne nyhetstjenesten av en rekke kilder omtales som grundige og pålitelige (CSIS 2008).

⁹ Tallene til Kavkazkij-uzel over voldshendelser og antall drepte og sårede er basert på egen informasjonsinnhenting og på åpne kilder.

¹⁰ CSIS sluttet å publisere tall over voldshendelser fra 2010.

hva gjelder antall skadde og drepte er markant, mens forskjellen mellom de øvrige delrepublikkene ikke er veldig stor. Det er viktig å se disse tallene i forhold til delrepublikkenes folketall og geografiske utstrekning. Dagestan med flest antall ofre er over dobbelt så stort som Tsjetsjenia og har nesten tre ganger så mange innbyggere.¹¹ Ingusjetia, med omtrent like mange drepte som Tsjetsjenia, har under halvparten så mange innbyggere. I tillegg er Tsjetsjenia omtrent fem ganger så stort som Ingusjetia.

3.1.4 Antall sivile ofre

Når det gjelder antall sivile ofre i Tsjetsjenia, rapporterte nyhetstjenesten Kavkazkij-uzel i 2010 om tre drepte sivile og 30 sårede, for 2011 tolv drepte og ni sårede, for 2012 en drept og syv sårede og for 2013 en drept og fire sårede sivile (Kavkazkij-uzel 2012b; Kavkazkij-uzel 2013b; Kavkazkij-uzel 2014b). Tallene på drepte sivile kan være noe høyere. Det rapporteres om tilfeller der myndighetene opplyser at den drepte er opprører, mens slektningene til den drepte opplyser at vedkommende ikke har hatt noen forbindelser til opprørerne.¹²

Sivile skades og omkommer også som følge av at de trækker på landminer som ligger igjen etter krigene. Tallene på disse vises ikke i Kavkazkij-uzels statistikk. Under begge krigene ble områder av Tsjetsjenia minelagt. Ifølge tall fra 2012 fra det tsjetsjenske departementet for krisehåndtering (som sitert i Ibragimov 2012b) har mer enn 3000 lokale innbyggere blitt utsatt for mineulykker de siste 15 årene, hvorav 800 av dem var barn. Av de 3000 skal 700 ha blitt drept. Det har over flere år pågått arbeid for å rydde delrepublikken for miner, og arbeidet fortsetter i året som kommer. (RIA Novosti 2010; Ibragimov 2012b; Ibragimov 2013).

3.2 FORSKJELLER MELLOM NORD OG SØR

Tsjetsjenia er et lite område og dekker drøye 19 000 kvadratkilometer. Det kan synes noe kunstig å skille mellom ulike grader av sikkerhet i delrepublikken på grunn av dens begrensede geografiske utstrekning. På generelt grunnlag kan det imidlertid sies at områdene i nord har vært roligere enn områdene i sør. Områdene i nord, på grensen mot Stavropol Krai (Shelkovskij-, Naderetsjnyj- og Naurskijdistriktene), ble under begge krigene spart for det meste av bombing, mens områdene i sør har vært rammet av krigshandlinger (representant for russisk menneskerettighetsorganisasjon, e-post september 2010). Fjellområdene i sør, mot grensen til Dagestan og Georgia, har særlig under den andre tsjetsjenske krigen vært tilholdssted for opprørere. Politio- og sikkerhetsstyrker har derfor fokusert særlig på disse områdene i bekjempelsen av opprørere (Umarova 2007).

¹¹ Befolkningstallet i de ulike delrepublikkene etter den siste folketellingen i 2010 er som følger: Ingusjetia 412 529, Tsjetsjenia 1 268 989, Dagestan 2 910 249, Kabardino-Balkaria 859 939.

¹² Kavkazkij-uzel nevner som regel ikke i hvilke konkrete situasjoner sivile har blitt drept eller såret. I en artikkel (2014b) kategoriseres imidlertid sivile ofre etter i hvilken sammenheng de har blitt drept. Av totalt 104 drepte sivile (dvs. imamer, offisielle personer, journalister, forretningsmenn, healere), i Nord-Kaukasus, ble 33 drept i attentater 21 ble drept i angrep utført av uidentifiserte lokale attentatmenn, 16 ble drept i forbindelse med angrep utført av ukjente, blant annet i skuddvekslinger som ikke involverte sikkerhetsstyrker, 16 ble drept som følge av eksplosjoner og terrorhandlinger, åtte sivile ble drept i spesialoperasjoner, seks sivile ble drept i "counter-terrorist operations". I tillegg ble kroppene til fire tidligere kidnappede sivile funnet.

3.3 BORTFØRINGER OG FORSVINNINGER

Forsvinninger og bortføringer¹³ av sivile har vært utbredt under begge de tsjetsjenske krigene. Anslagsvis 3-5000 mennesker har forsvunnet i Tsjetsjenia siden 1999, ifølge den russiske menneskerettighetsorganisasjonen Memorial (Memorial 2010, s. 44).

Memorial, som har vært til stede og observert situasjonen i Tsjetsjenia siden 2002, har ført statistikk over antall bortføringer og drepte personer rapportert til organisasjonen. Tallene fremgår av tabell 2 nedenfor. Memorial har kun monitorert 25-30 % av Tsjetsjenia, og organisasjonen mener at for å få realistiske tall har de måttet gange dem med to til fire (Memorial 2010, s. 44). Høsten 2009 stengte Memorial sine kontorer i en periode, hvilket gjorde at organisasjonen kun fikk registrert skriftlige henvendelser (Memorial 2010, s. 47).¹⁴ Organisasjonen mener også at den tsjetsjenske befolkningen de senere år har blitt mer tilbakeholdne med å rapportere til dem om overgrep, dette som følge av frykt for represalier. Dette, i kombinasjon med at de kun dekker deler av Tsjetsjenia, gjør ifølge organisasjonen at tallene bare har dekket "toppen av isfjellet" (Memorial 2010; Memorial u.å.). Tabellen inneholder ikke tall for 2012. Ifølge leder av Civic Assistance Committee og styremedlem i Memorial, Svetlana Gannushkina (som sitert av diplomatkilde, e-post desember 2012), fører ikke lenger Memorial statistikk over bortføringer og drepte personer i Tsjetsjenia. Under de nåværende forholdene i Tsjetsjenia, vil ikke tallene være representative. I et møte med Memorial i oktober 2013 ble det opplyst at folk i Tsjetsjenia er redde for reaksjoner fra myndighetene dersom de henvender seg til menneskerettighetsorganisasjoner for hjelp. Dette gjør at de i liten grad henvender seg til Memorial. En annen grunn til at folk unnlater å henvende seg, er at det ikke igangsettes etterforskning av overgrep begått av myndighetene og at det er lite menneskerettighetsorganisasjonene kan gjøre i slike saker.

Tabell 2 viser at det var flest bortføringer og påfølgende forsvinninger i perioden 2002 til 2004. Memorial mener at føderale styrker som var sendt til Tsjetsjenia stod bak de fleste av disse hendelsene, blant annet som følge av hyppige såkalte utrenskningsaksjoner¹⁵.

Det fremgår også av tabell 2 (Memorial 2010, s. 46; Memorial u.å.) at antall bortføringer sank kraftig fra 2005/06, og spesielt i 2007. Ifølge Memorial (2010, s. 46) var nedgangen et resultat av en styrt prosess fra tsjetsjenske myndigheter, der Ramzan Kadyrov gav sikkerhetsstyrker ordre om at praksis med bortføringer skulle opphøre.

¹³ Med bortføring menes at en person blir pågrepet og holdt isolert, uten at nærmeste pårørende får informasjon om hvor personen befinner seg.

¹⁴ Kontoret ble stengt som en følge av at Natasha Estemirova, menneskerettighetsaktivist og ansatt i Memorial i Tsjetsjenia, ble drept sommeren 2009. Flere andre ansatte i Memorial ble truet i tiden etter drapet på Estemirova.

¹⁵ Aksjoner der hele landsbyer ble avstengt og det ble gjennomført dør-til-dør aksjoner på jakt etter opprørssoldater.

Tabell 2:

År	Antall bortføringer	Løslatt/løslatt mot løsepenger	Funnet drept	Forsvunnet	Funnet i varetekt
2002	544	91	81	372	-
2003	498	158	52	288	-
2004	450	213	26	203	8
2005	323	155	25	128	15
2006	187	94	11	63	19
2007	35	23	1	9	2
2008	42	21	4	12	5
2009	93	60	10	19	4
2010	27	8	-	8	11
2011	14	7	4	3	

(Memorial 2010, s. 46; Memorial u.å.)

Fra 2008 økte imidlertid antallet bortføringer igjen og tallet fordoblet seg fra 2008 til 2009. Dette sees i sammenheng med økningen i antall voldshendelser i samme periode som følge av en offensiv opprørsbevegelse og aktiv respons fra myndighetene. Tall for 2009 viser at mange av de bortførte ble løslatt. Ifølge Memorial (2010, s. 47) var bortføringer med påfølgende tortur og advarsler en måte for myndighetene å advare mot følgene av opprørsvirksomhet og å spre frykt i befolkningen.

Selv med en fordobling av antall bortføringer fra 2008 til 2009, var tallene for 2009 likevel langt lavere enn tallene fra perioden 2002-2006.

Antall bortføringer har igjen sunket etter 2009. I et møte med Memorial i oktober 2013 ble det opplyst at til tross for at underrapportering gjør det vanskelig å si hvor mange bortføringer som faktisk finner sted, er det likevel deres inntrykk at det skjer klart færre bortføringer i dag enn i 2009. Ifølge Memorial er det en større tendens til at mistenkte i dag blir arrestert og eventuelt torturert til å innrømme forhold de ikke har gjort, fremfor at de bortføres og eventuelt forsvinner. Dette ble også bekreftet av lederen for Interregional Committee Against Torture (CAT), Igor Kalyapin (møte, oktober 2013).¹⁶ Informasjon fra flere kilder Landinfo har snakket med samt rapporteringer fra Memorial og andre kilder tyder på at bortføringer likevel fortsatt forekommer.

European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT 2013) besøkte offisielle anholdelsessteder og varetektsfengsler i Tsjetsjenia (og Dagestan) på en reise til regionen i april/mai 2011. De intervjuet også flere varetektsfengslede. I rapporten beskrives et par tilfeller¹⁷ fra Tsjetsjenia (fra 2010 og 2011) der de aktuelle personene ble pågrepet og ført til steder de ikke kunne identifisere (i ett av tilfellene dreide det seg om et privat hus),

¹⁶ CAT er en av de få organisasjonene i Tsjetsjenia, i tillegg til Memorial, som monitorerer menneskerettighetssituasjonen og uttaler seg kritisk om denne.

¹⁷ Dette er bare et utvalg av personer som delegasjonen snakket med.

for så å bli mishandlet (slag og elektrisitet ble brukt). Etter noen dager ble de ført til lovlige anholdelsessteder. Disse eksemplene stemmer overens med tidligere informasjon Landinfo har fått om at personer pågripes, føres til et uoffisielt anholdelsessted, utsettes for mishandling for å presse frem en tilståelse, for deretter å bli ført til et lovlig anholdelsessted.¹⁸ Flere kilder Landinfo intervjuet i Moskva i november 2012, var av den oppfatning at disse ulovlige anholdelsesstedene trolig er lokalene til ulike sikkerhetsstrukturer, som etter loven ikke har rett til å holde eller avhøre personer, men kun på gripe i kraft av å være organer som overholder samfunnsorden. Organer som ble nevnt som trolig holder personer ulovlig var OMON, PPSM-2, Neftepolk (Milashina, møte i Moskva november 2012; Inter-regional Committee Against Torture, møte i Moskva november 2012; Memorial, møte i Moskva november 2012).

3.4 HEVN OG BLODHEVN – VOLDSSPIRAL

Det har vært utstrakt bruk av vold i Tsjetsjenia, mer eller mindre siden begynnelsen av 1990-tallet. Som følge av konfliktene har svært mange på begge sider av konflikten mistet familiemedlemmer. Mange har opplevd at de selv eller familiemedlemmer har blitt bortført. Mange har mye å hevne etter år med konflikt. Som følge av at familiesamhold er sterkt, blodhevnstradisjonen er intakt og at folk har liten tillit til rettsapparatet, tar mange loven i egne hender. Hvilke situasjoner som er resultat av tradisjonell blodhevn og hvilke situasjoner som er ordinære hevnaksjoner er imidlertid vanskelig å vite.¹⁹

I et samfunn preget av vold over såpass mange år er i tillegg terskelen for selv å ta i bruk vold lav. De fleste unge har vokst opp med krig og konflikt. Totalt sett bidrar dette til en voldsspiral i det tsjetsjenske samfunnet.

Høy grad av våpentetthet er et ytterligere moment som bidrar til voldskulturen. Uavhengig av yrke, eier mange mennesker i Tsjetsjenia våpen. Det sees våpen mange steder - i hjemmene, på gaten og i biler (Laurén 2009, s. 42).

4. OPPRØRSBEVEGELSEN

4.1 IDEOLOGI

Det er fremdeles ”løsrivelse” fra Russland som er det overordnede målet for tsjetsjenske opprørere. Den religiøse og geografiske konteksten dette fremstilles innenfor er imidlertid endret siden første krig og tidlig fase av andre krig. Utad, ved sin tilslutning til det Kaukasiske emiratet, kjemper tsjetsjenske opprørere i dag for opprettelsen av et sharia-styrt område i hele Nord-Kaukasus (Yarlykapov & Kramer 2007).²⁰

¹⁸ Se Temanotat Tsjetsjenia: Tsjetsjenske myndigheters reaksjoner mot opprørere og personer som bistår opprørere (Landinfo 2012c, s. 10).

¹⁹ For mer informasjon om bruk av blodhevn, se Temanotat Tsjetsjenia: Bruken av blodhevn (Landinfo 2010).

²⁰ Emiratet er ikke en reell statsdannelse.

De fleste muslimer i Nord-Kaukasus tilhører *sufi*-retningen i sunni-islam, som kort sagt betegnes som en blanding av religion og mystiske elementer og tradisjoner. Dagens opprørere bekjenner seg i hovedsak til *salafi*-retningen innenfor sunni-islam (Akaev 2010).²¹²² Samtidig befinner det seg en del salafister i Nord-Kaukasus, spesielt i Dagestan, som ikke deltar i eller støtter opprørsbevegelsen.²³ Slike såkalte fredelige, tradisjonelle salafister er heller ikke nødvendigvis i opposisjon til den russiske staten (Al-Shishani, møte mars 2011; Markedonov 2010).

Opprørere i Tsjetsjenia (og regionen som sådan) lar seg verve av en rekke ulike grunner. Mange blir med som følge av hevnmotiver og opposisjon mot de sittende myndighetene og har derfor begrenset religiøs kunnskap. Samtidig lar nok trolig flere opprørere seg i dag verve som følge av religiøse årsaker enn ved begynnelsen av andre krig i 1999. Stadig flere unge fra regionen reiser til islamske studieinstitusjoner i ulike deler av Midtøsten. Ikke alle disse blir jihadister, men det antas at det er en viss rekruttering fra disse miljøene (Vatchagaev 2012d). Forskeren Jean-Francois Ratelle (2013) ved George Washington-universitetet mener at grunnene til at opprørere i Nord-Kaukasus kjemper, varierer fra religiøse årsaker til misnøye med lokale myndigheter til kriminell aktivitet. Emirats religiøse plattform brukes av opprørerne i de ulike delrepublikkene for å rettferdiggjøre kampen mot myndighetene, både de russiske føderale og de lokale.

4.2 ORGANISERING

4.2.1 Det Kaukasiske emiratet

Det Kaukasiske emiratet er en slags paraplyorganisasjon som prøver å forene undergrupper av opprørere i de ulike delrepublikkene i Nord-Kaukasus. De tsjetsjenske opprørerne har siden 2007 ”offisielt” vært underlagt det Kaukasiske emiratet, som følge av at daværende leder for opprørsbevegelsen i Tsjetsjenia, Doku Umarov, i en kunngjøring i oktober 2007 formelt oppløste det separatistiske og sufi-orienterte *Ichkeria* og fjernet de politisk-geografiske grensene til delrepublikkene i Nord-Kaukasus.²⁴ Han erklærte samtidig opprettelsen av det Kaukasiske emiratet.

Emiratet ledes av en *emir*. Under lederen sitter en nestleder, *naib*. Den tredje høyest rangerte posisjonen i emiratet er *qadien*, som er den øverste dommeren for sharia-domstolen. Under lederskapet ligger det rådgivende organet, *Majlis al-Shura*. Lederne for opprørerne i de ulike delrepublikkene skal være representert i dette rådet. Under shuraen ligger ulike komiteer: den militære komiteen, den juridiske komiteen og pressekomiteen (Vatchagaev 2010a; al-Shishani, møte oktober 2010; Jane’s World Insurgency and Terrorism 2013).

²¹ Salafistene praktiserer den ”rene” form for islam slik den ble praktisert på profeten Mohammeds tid. De nord-kaukasiske salafistene ønsker å rengjøre islam for lokale tradisjoner og hedenske innslag (Akaev 2010).

²² I russisk massemedia og blant myndigheter blir salafistene ofte referert til som *wahhabi*. Ordet *al-Wahhabiya* kommer fra Muhammad ibn al-Wahhab, grunnleggeren av en konservativ gren i islam, som levde i Saudi-Arabia på 1700-tallet. Hans religiøse lære ble senere den saudiarabiske statens offisielle religiøse ideologi. Hans tilhengere omtalte seg selv ikke som wahhabister, men som ”de som følger forgjengerne”, eller salafister (Markedonov 2010).

²³ Etter Sovjetunionens sammenbrudd så man i flere områder en fremvekst av islam, også mer konservativ islam. Den tsjetsjenske forskeren Vakhit Kh. Akaev mener man fikk et ideologisk vakuum etter Sovjetunionens oppløsning, som blant annet ble fylt med religion, også ekstreme strømninger (Akaev 2010).

²⁴ Ideen om en ”pan-kaukasiske front”, skal opprinnelig ha tilhørt den tsjetsjenske krigsherren Sjamil Basayev (Jane’s World Insurgency and Terrorism 2013).

Siden 2007 har lederen vært Doku Umarov, opprinnelig opprørsleder for den tsjetsjenske opprørsbevegelsen og sufist fra brorskapet Kadiria (Vatchagaev 2006). I mars 2014 annonserte emiratet på sin nettside at Umarov var død (det er usikkert når han døde og om omstendighetene rundt hans dødsfall) og at emiratets tidligere *qadi* Ali Abu Mohammad (russisk navn Aliaskhab Kebekov, etnisk avar fra Dagestan) har tatt over ledelsen (Kavkaz center 2014a; Kavkaz center 2014b; Vatchagaev 2014b).²⁵

Organisatorisk og militært er emiratet inndelt i ulike fronter/provinser, eller *vilayats* (arabisk: provins), som i all hovedsak korresponderer med de politisk-administrative grensene i regionen: Vilayat Dagestan, Vilayat Nokhchicho (Tsjetsjenia), Vilayat Ghalghaycho (Ingusjetia og Nord-Ossetia), Vilayat Kabarda, Balkaria og Karachay og Vilayat Nogai²⁶ (Hahn 2010; Jane's World Insurgency and Terrorism 2013).

(Illustrasjon av Arnold Platon, gjengitt i Wikipedia 2013)

Til tross for emiratets ”sentraliserte” struktur, er modus operandi i de ulike *vilayatene* løstrevet fra hverandre. Den geografiske inndelingen, samt det store antallet sikkerhetsstyrker i regionen, vanskeliggjør samarbeid på tvers. Faren for å bli oppdaget gjør også at opprørerne i mindre grad krysser republikkgrensene (internasjonal organisasjon B, møte Moskva november 2012). Ikke desto mindre, de ulike *vilayatene* utvikler seg i takt med den enkelte delrepublikks politikk for bekjempelse av opprørere. Dette bidrar trolig også til at det er løse bånd mellom, og ulik intensitet i, de ulike opprørsgrenene. Forskeren Jean-Francois Ratelle (2013) ved George Washington-universitetet hevder at ”the insurgency forms a loose

²⁵ Russiske myndigheter erkjente Umarovs død i april 2014 (RFE/RL 2014). Det hevdes at Umarov har vært død en stund. Siste video av ham er datert høsten 2013 og ble lagt ut på You Tube i desember 2013 (Fuller 2014). Vatchagaev (2014b) hevder at uenighet mellom dagestanske opprørere og opprørere i Kabardino-Balkaria om etterfølger bidro til at opprørerne drøyde med å offentliggjøre Umarovs død. Tsjetsjenias president Ramzan Kadyrov annonserte i januar 2014 at Umarov var død. Bakgrunnen for å hevde dette (hvilket han har hevdet også tidligere) var at tsjetsjenske sikkerhetsmyndigheter hadde fanget opp en meningsutveksling mellom opprørere om hvem som skulle overta som leder (Fuller 2014).

²⁶ Vilayat Nogai består av opprørere som er etniske nogaier, som opprinnelig er et tyrkisk folkeslag. I Sør-Russland bor det nogaier i nordlige deler av Dagestan, Stavropol Krai, Karachay-Cherkessia og Astrakhan. Nogai-opprørerne holder til i nordlige deler av Tsjetsjenia, på grensen til Stavropol Krai (Wikipedia 2014; Jane's World Insurgency and Terrorism 2013).

confederation of insurgents and criminal groups fighting the local and federal governments for a diverse set of reasons”. Emiratet fungerer mer som et løst nettverk, der de individuelle vilayatene/gruppene innenfor foretar egne operasjoner uten å konsultere oppover i systemet. Trolig er emiratets ledelse ikke involvert i mindre lokale aksjoner, mens det i større aksjoner, slik som bombeaksjonen på Domodedovo-flyplassen i Moskva, ikke kan sees bort fra at det er større grad av sentral koordinering (Jane’s World Insurgency and Terrorism 2013; al-Shishani, møte oktober 2010). Ifølge Vatchagaev (2014b) var Umarov bare en symbolfigur. Han planla ikke aksjoner eller styrte grupper, men tillot *vilayatene* å styre seg selv.

Det å legge ledelsen av emiratet til Dagestan, hvor opprørerne er klart mest aktive, kan føre til at Dagestan blir emiratets sentrum i fremtiden (Tuayev 2014).

4.2.2 Tsjetsjenske opprørere

Vilayat Nokhchicho (Den tsjetsjenske provinsen) er delt opp i to militære sektorer: en vestlig og en østlig sektor.²⁷ Den vestlige sektoren omfatter (under-)sektorene Atsjkhøj-Martan, Urus-Martan, Shatoi, Itum-Kale, Sunzha. Den østlige sektoren omfatter (under-)sektorene Kurchaløj, Gudermes og Vedenø (Jane’s World Insurgency and Terrorism 2013; Vatchagaev 2012b; Leahy 2011; RFE/RL 2013a). Lederne for de ulike ”over og under”-sektorene bruker også tittelen *emir*. Etter det Landinfo kjenner til er det nå emir Khamzat (alias Aslan Butukaev) som er leder for opprørere i Tsjetsjenia. I et klipp på You Tube fra april 2014 gir emir Khamzat, som emir av Tsjetsjenia, sin troskap til den nye lederen av emiratet, Ali Abu Mohammad (Kavkaz Center 2014c; Vatchagaev, e-post april 2014).

Det har med jevne mellomrom vært uenighet og interne stridigheter i den tsjetsjenske opprørsbevegelsen, senest i 2010 da flere tsjetsjenske opprørsledere trakk tilbake sin troskapsed til Doku Umarov.²⁸ Det er ulike teorier om hvorfor splittelsen oppstod. En av teoriene er at det var uenighet mellom emiratets ledelse og de tsjetsjenske utbryterne om den politiske og religiøse profilen til emiratet. Umarov så for seg et pan-kaukasisk emirat, og adopterte en jihadistisk retorikk. Tsjetsjenske opprørere synes på sin side å se mer nasjonalt på konflikten og blir beskrevet som mer ideologisk og religiøst moderate (Jamestown 2010; Jane’s Islamic Affairs Analyst 2010; Vatchagaev 2010c).²⁹ Ifølge en ekspert B fra Nord-Kaukasus (møte, oktober 2013) har tsjetsjenske opprørere en annen motivasjon enn opprørere i Dagestan, Ingusjetia og Kabardino-Balkaria: ”I Tsjetsjenia oppstod opprørsbevegelsen som et

²⁷ Det var frem til sommer/høsten 2011 tre militære fronter: en vestlig, en sørvestlig og en østlig. Kort tid etter gjenforening av lederskapet Vilayat Nokhchicho (Tsjetsjenia) ble den sørvestlige og østlige fronten nedlagt og erstattet av en vestlig og en østlig militær sektor (Jane’s World Insurgency and Terrorism 2013, s. 16; Vatchagaev 2012b; Leahy 2011).

²⁸ Utbrytergruppen utropte Hussein Gakaev (d drept 2013) som leder (emir) av den tsjetsjenske opprørsbevegelsen, mens Tarkhan Gaziyeu ble utnevnt som nestleder. Aslanbek Vadalov, som tidligere satt som Umarovs nestkommanderende, og den arabiske Mukhannad (ble drept i 2011) er andre kjente navn blant utbryterne (Jamestown Foundation 2010; Jane’s Islamic Affairs Analyst 2010).

²⁹ En annen teori var at det hele fulgte av misnøye med Umarovs ledelse i emiratet. Utbryterne skal ved flere anledninger ha vist til at Umarov ikke konsulterte det rådgivende organet, Majjlis al-Shura, ved viktige beslutninger. Utbryterne skal ha ønsket å erstatte Umarov, også for å styrke den stadig svakere stillingen til den tsjetsjenske opprørsgrenen innenfor emiratet (RFE/RL 2010a; Jamestown 2010; Norges ambassade i Russland 2011). Utbrytergruppen og Umarov/emiratet ble imidlertid gjenforent sommeren 2011 (Leahy 2011).

ønske om selvstendighet og nasjonalisme. I de andre delrepublikkene er opprørerne motivert av religiøs ekstremisme – de er universalister. Derfor gikk tsjetsjenske opprørere i en periode ut av emiratet i 2010”.

4.3 FINANSIERING OG STØTTE

Flere kilder mener at emiratet i all hovedsak er selvfinansierende og at brorparten av inntektene stammer fra aktiviteter i Nord-Kaukasus. Hovedinntektskilden er antageligvis fra forskjellige former for kriminell aktivitet i regionen, slik som pengeutpressing av lokale forretningsmenn og andre sivile under påskudd av at det er en ”jihad-skatt” (Jane’s World Insurgency and Terrorism 2013 s. 22; Crisis Group 2012, s. 17). Ifølge Crisis Group (2012, s. 17; Crisis Group, møte oktober 2013) opplyser forretningsmenn og personer i offentlige stillinger i Dagestan at de mottar minnepinner med videoer der det kreves penger (jihad-skatt, eller *zakiyat*) innen en gitt dato. Attentater mot personer som nekter å betale har blitt mer vanlig. Crisis Group (møte, oktober 2013) hadde ikke informasjon om hvor utbredt slik utpressing er i Tsjetsjenia. Assisterende professor Thomas Smid ved Masaryk-universitetet i Brno i Tsjekkia (Smid & Souleimanov 2014) som blant annet har forsket på finansiering av tsjetsjenske opprørere, mener at utpressing av lokale forretningsmenn utført av opprørere er mindre utbredt i Tsjetsjenia enn i Dagestan, Ingusjetia og Kabardino-Balkaria. Bakgrunnen for dette er at sammenlignet med de andre delrepublikkene har tsjetsjenske myndigheter stor grad av kontroll over forretningsliv og entreprenørvirksomhet, blant annet ved at de selv krever at bedrifter betaler inn til myndighetskontrollerte pengesond³⁰ eller driver med pengeutpressing.

4.3.1 Bistand til opprørere

Kilder opplyser at opprørere i Tsjetsjenia trolig fremdeles mottar brorparten av støtten fra lokalbefolkningen og fra nettverk i lokalmiljøet. Tidligere, da tsjetsjenske opprøreres uttalte mål var politisk selvstendighet fra Russland, hadde de bredere støtte fra den tsjetsjenske befolkningen. Det var utbredt at den tsjetsjenske befolkningen støttet opprørerne med mat, medisiner, husly og andre nødvendigheter.

Lokalbefolkningen gir fortsatt såkalt frivillig bistand til opprørere, men i langt mindre grad enn under første og andre krig. Folk er redde for å bistå siden de vet at de kan bli straffet (Memorial, møte i november 2011). Ifølge en tsjetsjensk NGO som Landinfo møtte i januar 2011 er det i dag liten grad av frivillig bistand, men dersom opprørere oppsøker hus med spørsmål om mat, vil folk etter all sannsynlighet bistå. Ifølge representanten for en internasjonal organisasjon C (møte i Moskva, november 2011) gir familiemedlemmer til opprørere bistand til slektninger i opprørsbevegelsen. Det er tradisjon for å hjelpe hverandre, særlig innad i familien. Familiemedlemmer vil føle seg forpliktet til å bistå.

Når det gjelder i hvilken grad tvang brukes for å få folk til å bistå, er ikke bildet entydig. Det kan se ut som det er elementer av både frivillighet og ulike grader av tvang tilstede. En representant for Memorial som Landinfo møtte i november 2011, mente at det brukes liten grad av direkte tvang for å få folk til å bistå. Crisis Group skriver i en rapport fra 2012 (s. 25) at opprørerne er avhengig av støtte fra lokalbefolkningen for å overleve i fjellene og at lokalsamfunn gir forsyninger og ly, noen ganger frivillig og noen ganger som følge av at de befinner seg i en presset

³⁰ Som for eksempel Akhmad Kadyrovs pengesond.

situasjon. Ifølge flere kilder befinner landsbyboere, særlig i fjellområdene i sør, seg i en vanskelig situasjon. De blir fra tid til annen oppsøkt av bevæpnede opprørere som ber om mat og tør i slike situasjoner ikke å avslå. En advokat fra Tsjetsjenia som blant annet jobber som forsvarer for personer tiltalt for opprørsaktivitet (møte, oktober 2013) opplyste at flere innbyggere i landsbyen Makheti i Vedeno-distriktet ble straffet som følge av at de under tvang ga mat til medlemmer av Gakajev-gruppen. En internasjonal organisasjon B som Landinfo møtte i Moskva i november 2012, mente at hjelpen opprørere i Tsjetsjenia og Ingusjetia i dag mottar, i større grad enn før gis som følge av tvang. Dette har sammenheng med at opprørere har mistet støtte i befolkningen.

Det er flere årsaker til at støtten i befolkningen har blitt mindre. For det første er det færre opprørere i dag enn det var under krigene. For det andre har opprørerne blitt mer fundamentalistiske. Folk identifiserer seg i mindre grad med opprørerne enn de gjorde tidligere, da politisk selvstendighet var en mer uttalt målsetning. I tillegg straffefølges bistand til opprørere, og kollektive straffemetoder mot slektninger til opprørere har blitt aktivt praktisert (Landinfo 2012b). På den annen side er opprørsvirksomhet den eneste formen for ”organisert” opposisjon i Tsjetsjenia i dag, hvilket forklarer hvorfor noen fremdeles støtter dem på ulike måter (journalist i Kavkazkij-uzel, møte mai 2011).

4.3.2 Organisering av bistand til opprørsbevegelsen

Kilder som kjenner forholdene i Tsjetsjenia godt, har lite konkret informasjon om hvordan bistand til opprørsbevegelsen er organisert. En representant for Memorial i Moskva (møte, oktober 2013) mente at dersom detaljert informasjon om hvordan bistand foregår hadde vært tilgjengelig, hadde det trolig ikke vært flere opprørere igjen. Samtidig sier en annen kilde at siden det finnes en overkommando og en underkommando i opprørsbevegelsen, og unge menn finner frem til opprørere i fjellet, må det bety at det finnes en organisering (ekspert C fra Nord-Kaukasus, møte oktober 2013). Ifølge en advokat fra Tsjetsjenia, som blant annet jobber som forsvarer for personer tiltalt for opprørsaktivitet (møte, oktober 2013), arter bistanden seg ulikt avhengig av om den gis i fjellene eller i byene. I fjellene er bistanden mer ad-hoc preget ved at befolkningen oppsøkes av opprørere, mens i byene er bistanden resultat av et bevisst valg om å hjelpe. En journalist i Kavkazkij-uzel (møte, oktober 2013) hevder at i byene oppsøker ikke opprørerne befolkningen direkte for hjelp, det er for farlig for dem. Fra byene gis bistand trolig mer indirekte, kanskje gjennom et organisert system.

4.3.3 Opprøreres kontakt med familiemedlemmer

Flere kilder opplyser at det trolig er lite kontakt mellom opprørere og familiemedlemmene deres. Kontakt med familien ville innebære en risiko for å bli tatt, og det ville utsette familien for fare (journalist i Kavkazkij-uzel, møte oktober 2013; Crisis Group, møte oktober 2013). Mange opprørere har også brutt kontakten med familien som følge av at de har endret religiøs retning (i betydningen mer islamsk). Det er trolig mindre kontakt mellom opprørere og familie i Tsjetsjenia enn det er i andre delrepublikker i Nord-Kaukasus med tilstedeværelse av opprørere. Dette skyldes at i de andre delrepublikkene har familiene til opprørere blitt utsatt for mindre press og overvåking fra myndighetene enn det som har vært tilfelle i Tsjetsjenia (Crisis Group, møte oktober 2013).

4.4 REKRUTTERING OG ANTALL

Under krigene utgjorde opprørere i Tsjetsjenia et bredt lag av befolkningen. Rekrutteringsgrunnlaget har blitt smalere med årene, særlig etter hvert som opprørerne har blitt radikalisert (Yarlykapov & Kramer 2007; Vatchagaev 2006). Kilder opplyser at de som rekrutteres stort sett er unge menn, og at de stadig blir yngre, helt ned i 16-17 års alder.

De fleste av de ”gamle” krigerne, dvs. de som kjempet under første krig og i den tidlige fasen av andre krig, er ikke lenger en del av dagens opprørsbevegelse. De har enten benyttet seg av amnestier, skiftet side og begynt å jobbe for Kadyrov eller forlatt området. Mange tidligere krigere har også blitt drept. Landinfo ser likevel fra tid til annen nyhetsmeldinger om at ”gamle” krigere, hovedsakelig ledere, forholdsvis nylig har blitt drept (RFE/RL 2011a; 2011c; Vatchagaev 2011).³¹

Rekrutteringen skjer i hovedsak gjennom bekjentskap og relasjoner til opprørsmedlemmer, men også gjennom opprørernes nettsteder, som det har blitt flere av de siste årene.³² Det er ikke kjent at opprørerne driver særlig grad av tvangsrekruttering (RFE/RL 2011b; Vatchagaev 2012d; al-Shishani, møte mars 2011). Ifølge Crisis Group (2012, s. 14) drives det rekruttering av unge i miljøer rundt moskeer, universiteter, treningsentre og arbeidsplasser.

Det er ulike årsaker til at unge rekrutteres til opprørsbevegelsen. Noen er dypt religiøse og blir med av den grunn. Andre rekrutteres enten ut fra hevnmotiver (som følge av at slektninger har blitt drept), eller som følge av opposisjon mot utbredt korrupsjon (også i myndighetsapparatet) og mangel på fremtidsutsikter. Videre er opprørsbevegelsen omtrent den eneste måten man kan kanalisere opposisjon på i Tsjetsjenia i dag (Markedonov 2010; internasjonal organisasjon A, juni 2009).

De som rekrutteres synes i all hovedsak å være lokale innbyggere (internasjonal organisasjon B, november 2012).³³ Opprørsbevegelsen består ikke nødvendigvis bare av folk fra rurale strøk, men også av folk fra byene. Det har vært tilfeller av sønner til personer med høye offentlige stillinger, idrettsutøvere, folk med universitetsutdanning og tidligere ansatte i offentlige stillinger har latt seg rekruttere (Vatchagaev 2012d). Landinfo er kjent med at det tidligere har vært personer fra Midtøsten med i den tsjetsjenske opprørsbevegelsen, slik som opprørslederen Khattab (drept 2002) og Mukhannad (drept 2011). Men det dreier seg trolig ikke om mange.

Det er ukjent hvor mange opprørere det er i Tsjetsjenia i dag. Hva gjelder slike tall, må en ta forbehold om at begge sider av konflikten har interesse av enten å øke eller minimere tallene. I 2012 uttalte president Kadyrov at det var ca. 50 eller færre

³¹ Emir Mukhannads egentlige navn sies å være Khaled Youssef Mohammad al-Elitat. Han skal visstnok være jordaner, og skal ha deltatt i opprørsbevegelsen i Tsjetsjenia siden 2000. Mukhannad ble drept våren 2011 (RFE/RL 2011c). Sheikh Mansur (hans egentlige navn er Arbi Yovmirzajev) skal ha deltatt siden den første tsjetsjenske krigen. Han ble drept i 2010 (RFE/RL 2011a). Hussein Gakaev (alias emir Mansur) skal ha kjempet siden første krig. Han ble drept i januar 2013 (Vatchagaev 2011; RFE/RL 2013a).

³² De ulike vilayatene har sine egne nettsteder. Kjente nettsteder er blant annet hunafa.com (ingusjetiske opprøreres nettsted), kavkazcenter.com (det Kaukasiske emiratets felles nettsted), jamaatshariat.com (den dagestanske opprørsgruppen Jamaat Shariats nettsted).

³³ Den internasjonale organisasjonen følger nøye med på sikkerhetssituasjonen i regionen og har som en følge av dette en del kunnskap om opprørsbevegelsen.

opprørere igjen i delrepublikken (Vatchagaev 2012a; Vestnik Kavkaza 2012). På sin offisielle nettside skrev Kadyrov i april 2014 at det kun er mellom fem og tolv opprørere igjen i Tsjetsjenia, og at de ikke representerer noen reell trussel (Lederen for den tsjetsjenske republikken 2014). En internasjonal organisasjon B (møte, november 2012) som følger nøye med på sikkerhetssituasjonen i regionen estimerte, på bakgrunn av antall voldshendelser i de ulike delrepublikkene, at antallet opprørere i hele Nord-Kaukasus kan ligge et sted mellom 1000 og 2000. Den samme organisasjonen mente at antallet opprørere i Tsjetsjenia sannsynligvis ikke er mindre enn 100. Noe mer presist anslag mente organisasjonen det var vanskelig å gi. Analytiker/ekspert på Nord-Kaukasus, Mairbek Vatchagaev³⁴ (e-post, mai 2014), tror ikke det er flere enn 100 krigere igjen i Tsjetsjenia. I tillegg kommer de som støtter dem i landsbyene og i byene.

Det er uansett på det rene at opprørsbevegelsen er langt mindre og svakere enn under første krig og begynnelsen av andre krig. RFE/RL (2013b) skriver i en kommentar:

The Chechen insurgency wing was less active in 2011 and 2012 than in previous years, carrying out fewer attacks and incurring fewer losses than its counterparts in Daghestan and Kabardino-Balkaria. Whether that lull was the result of financial constraints or reflects a deliberate strategy is unclear.

4.5 MODUS OPERANDI

Tsjetsjenske opprøreres aksjoner bærer preg av å være utført av grupper bestående av et mindre antall personer, uten at man vet akkurat hvor mange personer gruppene består av. Ifølge en internasjonal organisasjon B, som Landinfo hadde møte med i Moskva i november 2012, beveger ikke opprørere i Tsjetsjenia og Ingusjetia seg i dag i større grupper, på grunn av faren for å bli oppdaget.³⁵ Vatchagaev (2012b) mener det er lite sannsynlig at opprørerne har permanente baser/opplæringsbaser på grunn av den høye konsentrasjonen av militære og sikkerhetspersonell i Tsjetsjenia. Etter all sannsynlighet får nye rekrutter opplæring mens de utfører aksjoner.

4.5.1 Hvem rettes aksjoner mot?

Aksjonene er først og fremst rettet mot ansatte i politi- og sikkerhetsstyrker og mot ansatte i andre myndighetsorganer (Jane's World Insurgency and Terrorism 2013; Crisis Group 2012, s. 15). I løpet av 2011 skal 118 av totalt 201 ofre for voldshandlinger mellom tsjetsjenske myndigheter og opprørere ha vært ansatte i politi- og sikkerhetsstrukturer.³⁶ Blant de resterende 83 skal 21 ha vært sivile, resten opprørere. For 2012 skal 127 av totalt 174 ofre ha vært representanter for politi- og sikkerhetsorganer (blant resten av ofrene skal 39 ha vært opprørere og åtte sivile). I 2013 skal 76 av totalt 101 ofre ha vært representanter for politi- og sikkerhetsstyrker (Kavkazkij-uzel 2012b; 2013b; 2014b).

³⁴ Mairbek Vatchagaev er tsjetsjensk historiker og politisk analytiker på Nord-Kaukasus. Han var en høyere embetsmann i regjeringen til Aslan Maskhadov. Han er en Non-resident Senior Fellow hos Jamestown Foundation og skriver med jevnlig om politiske, religiøse og sikkerhetsrelaterte forhold i Nord-Kaukasus for Jamestown. Han er også medredaktør i tidsskriftet Caucasus Survey <http://www.caucasus-survey.org/about.php> som skriver om religiøse, politiske og kulturelle forhold i Kaukasus-regionen.

³⁵ I en propagandavideo fra emiratets nettsted Kavkaz Center (u.å.), som viser forflyttingen av en gruppe tsjetsjenske opprørere vinteren 2012, kan man telle ca. 30 opprørere.

³⁶ Tallene på ofre omfatter både drepte og sårede.

Landinfo har gått gjennom rapporteringer om hendelser mellom opprørere og politi- og sikkerhetsorganer i Tsjetsjenia fra nyhetstjenesten Kavkazkij-uzel (u.å.) for hele 2013 og frem til og med mars 2014. Rapporteringene viser at aksjoner som opprørerne retter mot representanter for ordens- og sikkerhetsstyrker i all hovedsak omfatter skyting mot bestemte mål, eksplosjoner som følge av utplasserte bomber og kasting av håndgranater mot bestemte mål. I tillegg rapporteres det om at representanter for politi- og sikkerhetsorganer og opprørere har blitt drept eller skadet i forbindelse med direkte sammenstøt, enten i definerte spesialoperasjoner initiert av myndighetene eller i andre sammenstøt. Rapporteringer viser at politi- og sikkerhetsstyrker også har omkommet eller blitt skadet som følge av å ha utløst landminer som ligger i terrenget under operasjoner og militære rekognoseringer. Dette er miner som trolig ligger igjen etter den første og den andre tsjetsjenske krigen.

Ifølge en rapport fra Jane's World Insurgency and Terrorism (2013) bruker opprørerne i hovedsak ulike håndvåpen med opprinnelse fra Sovjet, slik som kalasjnikovgevær og Dragunov snikskyttergevær, i tillegg til maskingevær, håndgranater og rakettdrevne granater (rocket-propelled grenade). Tsjetsjenske myndigheter har i løpet av 2013 gjort en rekke våpenfunn (fremgår av gjennomgangen til Kavkazkij-uzel). Funnene omfatter blant annet skytevåpen, ammunisjon til skytevåpen, eksplosiver, ammunisjon til granatkastere og håndgranater. Flest slike funn er gjort i Vedeno-distriktet og Atsjkoi-Martandistriktet. Disse våpnene reflekterer opprørsgruppene geriljaaktige karakter, samt behovet for mobilitet og å kunne gå i skjul.

4.5.2 Hvor skjer det trefninger?

Gjennomgangen av rapporterte voldshendelser for de siste 15 månedene viser at det har vært hendelser (dvs. spesialoperasjoner initiert av myndighetene, trefninger mellom opprørere og myndighetene, militante aksjoner initiert av opprørere og pågripelser) i følgende distrikter i Tsjetsjenia: Sunzha, Atsjkoi-Martandistriktet, Vedeno, Urus-Martandistriktet, Groznyj, Shali, Shatoij og Gudermes. Sikkerhetshendelser inntraff hyppigst i Atsjkoi-Martandistriktet, Shatoij, Vedeno og Urus-Martandistriktet.³⁷ Et større sammenstøt mellom opprørere og politi- og sikkerhetsstyrker skal ha funnet sted 29. juni 2013 i Shatoij, nær landsbyen Kharsenoy. To politi ble drept og 17 såret. I april 2014 ble et militært transportkjøretøy rammet av en bombe i Atsjkoi-Martandistriktet. Fire soldater ble drept og syv såret (Kavkazkij-uzel u.å.).

Tsjetsjenske myndigheter har satt i gang en rekke spesialoperasjoner og anti-terroroperasjoner for å på gripe opprørere i løpet av 2013. Slike aksjoner ble iverksatt i januar 2013 i Shatoi og Vedeno³⁸, i mars 2013 i Vedeno og Shali, april 2013 i Atsjkoi-Martandistriktet, i mai 2013 i Atsjkoi-Martandistriktet, i juli 2013 i Shatoi (nær landsbyen Kharsenoy) og Urus-Martandistriktet, i september 2013 i Sharoi og i desember 2013 i Urus-

³⁷ Følgende kart gir oversikt over de ulike distriktene i Tsjetsjenia https://www.ecoi.net/file_upload/3055_1348753834_idp-s-in-the-chechen-republic-russian-federation.jpg (Reliefweb 2000).

³⁸ Vedeno skal ha vært tilholdssted for opprørere i den såkalte østfronten, og under en spesialoperasjon i januar 2013 skal Hussein og Muslim Gakaev, sammen med ni andre opprørere, ha blitt drept (Hussein Gakaev skal ha vært leder for østfronten) (RFE/RL 2013a; 2013b).

Martan. Hendelsene som fant sted i Groznyj bestod i hovedsak av pågripelser av mistenkte (Kavkazkij-uzel u.å.).

I Tsjetsjenia kjemper myndighetene mot opprørere først og fremst i fjell- og skogsterreng, mens i de andre delrepublikkene i Nord-Kaukasus kjemper myndighetene mot opprørere for det meste i landsbyer og byer (Vatchagaev 2013; Souleimanov, møte 2013).

4.5.3 Rammes sivilbefolkningen?

Det er Landinfos inntrykk at opprørerne i Tsjetsjenia i liten grad retter aksjoner direkte mot uskyldige sivile (se del 3.1.4). Dersom sivile rammes, synes dette å være et resultat av at de er på feil sted til feil tid. I andre delrepublikker i regionen, spesielt i Dagestan, har personer som oppfører seg ”vestlig” eller ikke følger en fundamentalistisk retning av islam, slik som religiøse ledere for den myndighetsgodkjente retningen av islam (spesielt de som aktivt har tatt avstand fra salafismen) og kaféiere som selger alkohol, blitt utsatt for overgrep begått av det som antas å være opprørere. Landinfo har i liten grad sett rapporteringer om slike overgrep i Tsjetsjenia de senere årene.³⁹

Det har imidlertid vært sivile ofre ved selvmordsaksjoner. Selvmordsaksjoner er en aksjonsform som opprørere i hele regionen har tatt i bruk de siste årene.⁴⁰ Fra 2009 til 2012 var det flest selvmordsaksjoner i Tsjetsjenia, mens de to siste årene har det vært flest slike aksjoner i Dagestan. I 2012 var det to selvmordsaksjoner i Tsjetsjenia og i 2013 registrerte man kun en slik aksjon (tre i Dagestan). Selvmordsaksjonen i 2013 inntraff i Sernovodskaya i Sunzha-distriktet og drepte tre politimenn. Ingen sivile ble drept eller skadet (Kavkazkij-uzel 2011; 2012a; 2014b; Vatchagaev 2013).⁴¹ Ifølge tsjetsjenske myndigheter var det ikke terroraksjoner i Tsjetsjenia i 2013 (Kavkazkij-uzel 2014c).

Opprørere i Tsjetsjenia har også tatt i bruk doble/triple selvmordsbomber. I august 2011 eksploderte tre bomber i Groznyj. Den første rammet politimenn, mens den andre og tredje rammet ytterligere politi og observatører som kom til stedet. Ni personer ble drept og 21 ble skadet (Crisis Group 2012, s. 17; Kavkazkij-uzel 2012c).

³⁹ På slutten av 1990- og begynnelsen av 2000-tallet var det en rekke drap og drapsforsøk på tradisjonelle muslimske geistlige i Tsjetsjenia (imamer og muftier) (Interfax 2009).

⁴⁰ Selvmordsaksjoner ble brukt av tsjetsjenske opprørere i perioden 2002-2005. Selvmordsbomberne på den tiden var først og fremst kvinner som ble med i opprørsbevegelsen som følge av at deres menn var blitt drept i forbindelse med konflikten. Etter angrepet på skolen i Beslan i 2004, forsvant av ulike grunner bruken av selvmordsbombere. Fenomenet har imidlertid dukket opp igjen, og i mai 2009 annonserte Doku Umarov at den såkalte *Riyad us-salihin shahid*-brigaden var gjenopprettet. Denne gruppen har tatt på seg ansvaret for en rekke selvmordsaksjoner de siste årene. Det nye nå er at selvmordsbomberne nesten bare er menn, og at det også utføres av opprørere i de andre nord-kaukasiske delrepublikkene (Kuchins, Malarkey & Markedonov 2011, s. 12).

⁴¹ Ifølge en sikkerhetsrapport utgitt av CSIS (Mendelson, Malarkey & Moore 2010) var det i 2009 totalt ti selvmordsbomber i Tsjetsjenia, sammenlignet med fire i Ingusjetia og én i Dagestan. I 2010 var det tolv selvmordsaksjoner i Tsjetsjenia, mens det var fem i Dagestan og to i Ingusjetia. I 2011 var det syv selvmordsaksjoner i Tsjetsjenia, og fire i Dagestan og to i Ingusjetia. Hvorfor det i perioder har vært flere selvmordsaksjoner i Tsjetsjenia sammenlignet med de andre delrepublikkene er for Landinfo uklart. En ekspert A på Nord-Kaukasus (e-post, mai 2011) var av den oppfatning at på grunn av det store antallet politi- og sikkerhetsstyrker i Tsjetsjenia, er det mindre rom for opprørerne å operere sammen i grupper. Aksjoner begått av enkeltindivider er derfor enklere å gjennomføre.

Når opprørere har iscenesatt aksjoner utenfor Nord-Kaukasus, har imidlertid målet syntes å være å ramme flest mulig sivile. I 2010 og i 2011 ble to store aksjoner gjennomført i Moskva; den ene bestod av to selvmordsbombere på to metrostasjoner i Moskva i mars 2010, og den andre, i januar 2011, i form av en selvmordsaksjon i ankomsthallen på Domodedovo-flyplassen i Moskva. Det bør bemerkes at det trolig ikke var tsjetsjenske opprørere som stod bak disse angrepene, men opprørere fra henholdsvis Dagestan og Ingusjetia. Det har i tillegg vært gjennomført, og angivelig planlagt gjennomført, flere aksjoner mot russiske jernbaner. I 2009 ble høyhastighetstoget Nevskij Ekspres mellom Moskva og St. Petersburg utsatt for et angrep hvor 28 mennesker mistet livet (Crisis Group 2012, s. 15). I tillegg inntraff det tre selvmordsaksjoner i Volgograd i 2013 som til sammen drepte 43 og skadet 120. Disse aksjonene har blitt knyttet til opprørsgrupper i Dagestan (Kavkazkij-uzel 2014b).⁴²

Tradisjonelt gjennomfører opprørerne flere aksjoner i sommerhalvåret enn i vinterhalvåret. Dette gjelder i Tsjetsjenia, så vel som i de andre delrepublikkene hvor det er opprørsaktivitet.

4.6 TSJETSJENSKE KRIGERE I SYRIA

Det deltar etter all sannsynlighet krigere fra Nord-Kaukasus i konflikten i Syria på opprørsgruppens side. Flest antas å komme fra Dagestan, men det skal også finnes krigere med tsjetsjensk bakgrunn. Det er trolig flest tsjetsjenere som har vært bosatt i Europa, nordlige deler av Georgia eller som har studert i arabiske land, som deltar og få tsjetsjenere som reiser til Syria direkte fra Tsjetsjenia. Både Tsjetsjenias president Ramzan Kadyrov og tidligere leder for opprørere i Nord-Kaukasus, Doku Umarov, skal ha innrømmet at det befinner seg tsjetsjenske krigere i Syria (Souleimanov 2013; al-Shishani 2014).

5. ORDENSSTYRKENE

Det befinner seg et stort antall politi- og sikkerhetsstyrker i Tsjetsjenia i dag. Dette omfatter lokale tsjetsjenske politi- og sikkerhetsstyrker, men også fortsatt en del føderale politi- og sikkerhetsstyrker. Enhetene omfatter politi, kamphenheter og etterretningseenheter. Felles er at de har sikkerhet som ansvarsoppgave.

5.1 FØDERALE MILITÆRE STYRKER OG POLITI

Det har i løpet av årene vært et stort antall føderale sikkerhetsstyrker i Tsjetsjenia, det vil si styrker som er sendt til Tsjetsjenia fra andre steder i føderasjonen. Dette er styrker som er underlagt det russiske innenriksdepartementet og

⁴² I etterkant av de store demonstrasjonene i forbindelse med parlamentsvalget i Russland i desember 2011, erklærte emiratets leder, Doku Umarov, at fremtidige aksjoner i Russland i en periode ikke skulle ramme sivile. Ifølge Umarov skulle man ikke "drepe russere som ikke støtter krigen mot muslimer" (RFE/RL 2012). Dette "forbudet" ble opphevet i en videoerklæring fra Umarov sommeren 2013 der han varslet aksjoner mot de olympiske vinterlekene i Sotsji i 2014 (The Independent 2013). Det var ikke nødvendigvis slik at opprørerne i de ulike delrepublikkene fulgte Umarovs forbud, ettersom det finnes elementer av opprørere som vurderer at alle som ikke følger jihad er "vantro".

forsvarsdepartementet. Det var meningen at de fleste styrkene skulle trekkes ut i forbindelse med den offisielle avslutningen av krigen (anti-terroroperasjonen) i april 2009, men ifølge flere kilder befinner det seg fortsatt føderalt politi og soldater i Tsjetsjenia.

Antallet føderale sikkerhetsstyrker er per i dag ukjent. I mars 2012 ble det rapportert om en større troppeforflytning fra Tsjetsjenia til Dagestan av føderale styrker – i størrelsesorden 20 000 mann – for å bidra til å stabilisere situasjonen i Dagestan (Remisov 2012; Ibragimov 2012a). Ifølge Vachagaev (e-post april 2014) skal imidlertid omplasserte soldater ha blitt erstattet av nye soldater.

En del av de føderale styrkene som befinner seg i Tsjetsjenia er de såkalte innenriksstyrkene (internal troops), som er underlagt det russiske innenriksdepartementet (MVD) (Vachagaev, e-post april 2014).⁴³

Når det gjelder styrker som sorterer under det russiske forsvarsdepartementet, finnes det tre ulike brigader: 18. brigade som befinner seg i Groznyj (Khankala⁴⁴), 17. brigade som befinner seg i Shali og 8. brigade som befinner seg ved landsbyen Barzoi (i Shatoi distriktet) (Vachagaev 2012c; Vachagaev, e-post 2014). I 2012 ble det antydnet at hver brigade har ca. 3500 mann. (Udlændingestyrelsen & Danish Refugee Council 2012, s. 60; Vachagaev 2012c). Vachagaev (e-post, april 2014) opplyser at det offisielle tallet på soldater i disse tre brigadene er rundt 10 000 mann. I tillegg finnes det en militærbase ved landsbyen Kalinovskaja, i Naur-distriktet nord i Tsjetsjenia (Vachagaev 2012c; Vachagaev, e-post april 2014).

Ifølge flere kilder befinner det seg også politi fra andre regioner i Russland i Tsjetsjenia, blant annet OMON-styrker (se fotnote 42) (Vachagaev 2010b; Vachagaev 2012c; Crisis Group, møte mars 2014; Vachagaev, e-post april 2014). Kadyrov har åpent uttrykt skepsis mot at det sendes politi til Tsjetsjenia fra andre steder i Russland, og mener at pengene heller bør brukes på å ansette flere politimenn i Tsjetsjenia (Vachagaev 2010b).

I tillegg finnes bataljoner som formelt er underlagt det russiske innenriksdepartementet (innenriksstyrkene), men som er bemannet av etniske tsjetsjenere. Dette er bataljonene Yug (Sør) og Sever (Nord) (Dzutsev 2010; Vachagaev 2012c).⁴⁵

5.2 TSJETSJENSKE MILITÆRE STYRKER OG POLITI

Tsjetsjenske politi er, som politiet i andre deler av Russland, i hovedsak underlagt Innenriksdepartementet (MVD). Mange av de som i dag jobber i politi- og sikkerhetsorganene er tidligere opprørere som kjempet mot føderale styrker under

⁴³ Det russiske innenriksdepartementet (MVD) organiserer det uniformerte politiet i Russland. Foruten avdelingen for det uniformerte politiet, omfatter MVD avdelinger for trafikkpoliti, kriminalpoliti, økonomisk kriminalitet og terrorisme. MVD har også vernepliktige soldater, de såkalte innenriksstyrkene. Det finnes videre grupper for spesielle tjenester som hører til under MVD. En av disse gruppene er OMON, som oftest sees når det er demonstrasjoner. OMON er en av gruppene i de russiske sikkerhetsstrukturene som bekjemper terrorisme. Alle regioner i Russland har avdelinger av OMON. Under MVD ligger også den Føderale Migrasjonstjenesten (FMS), som utsteder pass (Migrationsverket 2011; UK Home Office 2010).

⁴⁴ Khankala-basen er de russiske styrkenes hovedbase.

⁴⁵ Videre har det vært militære avdelinger underlagt det russiske forsvarsdepartementet, som for eksempel bataljonene Vostok og Zapad (underlagt det russiske forvarets militære etterretning). Vostok og Zapad bestod av etniske tsjetsjenere. Disse bataljonene ble nedlagt i 2008.

den første og den andre tsjetsjenske krigen og som har benyttet seg av amnestier (både formelle og uformelle) som ble utstedt i løpet av 2000-tallet.⁴⁶ Ifølge flere kilder (IHF 2007; Bertschi 2007) slapp opprørere straffeforfølgelse mot at de begynte å jobbe for tsjetsjenske politi- og sikkerhetsorganer. Styrkene består også av personer som ikke har deltatt i stridigheter, som for å unngå arbeidsledighet har tatt seg jobb i politiet (Axis 2006).

Som en del av tsjetsjeniseringsprosessen, ble ansvaret for lov og orden, samt anti-terroroperasjoner, overført fra russiske til tsjetsjenske sikkerhetsstrukturer. De fleste tsjetsjenske sikkerhetsstrukturer ble etablert i perioden 1999 til 2004. Vostok og Zapad (som formelt ligger under det russiske forsvarsdepartementet – se 5.1) ble opprettet mot slutten av 1999 og det tsjetsjenske OMON ble opprettet mellom januar og august 2000. Fra 2004 til 2006 ble flere av strukturene omformet til andre strukturer (Axis 2006).

Den største pro-føderale sikkerhetsenheten som ble etablert i denne perioden var den såkalte sikkerhetstjenesten til daværende president Ahmed Kadyrov (*Sluzhba Bezopasnosti*), også kjent som ”kadyrovtsyj”. Denne sikkerhetstjenesten ble opprettet sommeren 2000, og etter Ahmad Kadyrovs død i 2004 omdannet til flere formaliserte organer. Et av dem er PPSM-2, underlagt MVDs struktur og direkte kontrollert av Ramzan Kadyrov. PPSM-2 var opprinnelig ment å skulle sørge for sikkerhet i gater og på offentlige steder, men har i realiteten vært en av de mest aktive organene i bekjempelsen av opprørerne.

Neftepolk, eller oljeregimentet som det også kalles, er et organ som opprinnelig skulle vokte oljeinstallasjoner og industrianlegg. Neftepolk ble dannet i 2003, og består hovedsakelig av menn fra Kadyrovs sikkerhetstjeneste. Neftepolk deltar også i anti-terroraksjoner, men i større grad med bevoktning. De deltar også i pågripelser og avhør (HRW 2009; International Helsinki Federation, Norwegian Helsinki Committee, Center ”Demos” & Memorial 2005; Axis 2006).

5.3 ORDENSSTYRKER SOM DELTAR I AKSJONER MOT OPPRØRERE

Det er den nasjonale anti-terrorkomiteen (NAK, dannet i 2006) som koordinerer anti-terrorbekjempelse i Russland. NAK ledes av øverste leder for FSB. Planlegging, organisering og koordinering av anti-terroroperasjoner gjennomføres av NAK, det føderale operasjonelle hovedkvarter, underliggende operasjonelle hovedkvarter i føderasjonssubjektene (ledet av de lokale FSB-lederne) og anti-terrorkommisjoner i føderasjonssubjektene (ledet av øverste politisk ledelse). Frem til 2009 ble det operasjonelle hovedkvarteret i Tsjetsjenia ledet av den føderale viseinnenriksministeren, og fra 2009, da krigen offisielt ble avsluttet, overtok lederen av tsjetsjensk FSB. Det operasjonelle hovedkvarteret har også overoppsyn med alle innenriksstyrkene sendt til Tsjetsjenia fra andre deler av Russland (Crisis Group 2012, s. 21).

De senere år har bekjempelse av opprørsaktivitet gått fra å være en militær operasjon til å bli en oppgave for politiet og organer som driver med anti-terrorbekjempelse. Militære styrker har en mer tilbakeholden rolle i dette arbeidet (Crisis Group 2012, s. 21; Udlændingestyrelsen & Danish Refugee Council 2012, s. 60).

⁴⁶ For mer informasjon om amnestier, se respons Tsjetsjenia: Amnestier til opprørere (Landinfo 2012a).

En rekke ulike kilder Utlændingestyrelsen intervjuet på en informasjonsinnhentingsreise til Russland i 2012, mente at det først og fremst er tsjetsjensk politi- og sikkerhetspersonell som er involvert i arbeidet med å bekjempe opprørere. Det er eksempler på at politistyrker og sikkerhetsorganer fra andre deler av Russland har deltatt sammen med tsjetsjenske politi- og sikkerhetsstyrker i spesialoperasjoner mot opprørere. I et sammenstøt i slutten av juni 2013 der så mange som 20 opprørere skal ha vært involvert, deltok tsjetsjensk politi, den spesialiserte russiske politienheten Terek fra det nord-kaukasiske føderale distriktet, samt andre russiske styrker stasjonert i Tsjetsjenia (Vatchagaev 2013; advokat fra Tsjetsjenia, møte oktober 2013).

Ifølge flere kilder Landinfo intervjuet på informasjonsinnhentingsreisen til Russland i november 2012 jobber de fleste "uniformkleddede organer" i Tsjetsjenia med bekjempelse av opprørsvirksomhet. Kildene fremhevet imidlertid organer som Neftepolk, OMON og PPSM-2 som spesielt aktive (Inter-regional Committee Against Torture, møte november 2012; Memorial, møte oktober 2012; internasjonal organisasjon C, møte november 2012). I ulike nyhetsrapporteringer har Landinfo sett at distriktspolitiet (ROVD) også deltar i pågrepelse av opprørere. Et eksempel på dette er i forbindelse med en aksjon mot huset til en mistenkt opprører i Groznyj i mai 2011. Ifølge myndighetene skal politimenn fra fire ulike politidistrikter (ROVD) i Groznyj ha deltatt, i tillegg til politimenn fra PPSM-2, OMON-styrkene, militære fra Sever-bataljonen, samt andre enheter (Retwa 2011). Et annet eksempel er pågripelsen av en 42 år gammel mann i begynnelsen av november 2010 i Groznyj som var mistenkt for å samarbeide med opprørerne i form av å gi dem mat. Personer fra PPSM-2, politimenn fra Vedenskij ROVD og militære fra Yug-bataljonen skal ha deltatt i pågripelsen, ifølge en kilde i politiet (Ibragimov 2010).

Etter det Landinfo kjenner til, vet den tsjetsjenske befolkningen ofte ikke hvilke strukturer som pågriper i de enkelte tilfellene. Sikkerhetsstrukturene legitimerer seg vanligvis ikke ved ankomst og beskrives ofte som maskerte. Det er heller ikke alltid at uniformene deres har insignia.

6. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Akaev, V. (2010). The Conflict between Traditional Islam and Wahabism in the North Caucasus: Origins, Dynamics and the Means for its Resolution. I: Wilhelmsen, J. & Fatland, E. (Red.), *Chechen Scholars on Chechnya*. Oslo: NUPI. Tilgjengelig fra <http://www.nupi.no/Publikasjoner/Boeker-Rapporter/2010/Chechen-Scholars-on-Chechnya> [lastet ned 12. mai 2014]
- Axis Information and Analysis (2006, 13. juli). *Dossier: Chechen Security Forces 2000-2006*. Axis Information and Analysis. Tilgjengelig via MilitaryPhotos.net <http://www.militaryphotos.net/forums/archive/index.php/t-87268.html> [lastet ned 12. mai 2014]
MilitaryPhotos.net er et diskusjonsforum. Den opprinnelige artikkelen er ikke lenger tilgjengelig på internett.
- Bertschi, E. (2007, 19. mars). *Fokus på Russland. Om amnestiet i Tsjetsjenia*. Bern: Bundesamt für Migration (BFM).
Rapporten er kun internt tilgjengelig i Landdatabasen.
- Crisis Group (2012, 19. oktober). *The North Caucasus: The challenges of integration (II), islam, the insurgency and counter-insurgency*. Moskva/Istanbul/Brussel: Crisis Group. Tilgjengelig fra <http://www.crisisgroup.org/~media/Files/europe/caucasus/221-the-north-caucasus-the-challenges-of-integration-ii-islam-the-insurgency-and-counter-insurgency.pdf> [lastet ned 12. mai 2014]
- CPT, dvs. European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (2013, 24. januar). *Report to the Russian government on the visit to the North Caucasus region of the Russian federation carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment from 27 April to 6 May 2011*. Strasbourg: CPT. Tilgjengelig fra <http://www.cpt.coe.int/documents/rus/2013-01-inf-eng.htm> [lastet ned 12. mai 2014]
- CSIS, dvs. Center for Strategic and International Studies (2008). *Violence in the North Caucasus. Trends since 2004*. Washington D.C.: CSIS. Tilgjengelig fra http://csis.org/files/media/csis/pubs/081118_violence_in_the_north_caucasus.pdf [lastet ned 12. mai 2014]
- Dzutsev, V. (2010, 30. juli). Kadyrov's Forces Accused of Aiding the Insurgency and Obstructing Federal Forces. *North Caucasus Analysis*. Tilgjengelig via Jamestown Foundation http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=36684 [lastet ned 12. mai 2014]
- Fuller, L. (2007, 1. november). Is North Caucasus Resistance Still Serious Threat? *RFE/RL*. Tilgjengelig fra <http://www.rferl.org/content/article/1079059.html> [lastet ned 12. mai 2014]
- Fuller, L. (2014, 20. januar). Is Doku Umarov really dead? Assessing the circumstantial evidence. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra <http://www.rferl.org/content/doku-umarov-dead-questions/25236011.html> [lastet ned 25. mars 2014]
- Hahn, G. (2010, 30. oktober). *Islam, Islamism and Politics in Eurasia Report No. 28*. Monterey, CA: Monterey Institute for International Studies, Monterey Terrorism Research and Education program (MonTREP). Tilgjengelig fra http://www.miis.edu/media/view/21799/original/kavkazjihad_monprep_iiper_28_oct_2010.doc [lastet ned 20. februar 2014]
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2009, 2. juli). *What Your Children Do Will Touch Upon You*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/en/reports/2009/07/02/what-your-children-do-will-touch-upon-you-0> [lastet ned 12. mai 2014]
- Ibragimov, M. (2010, 4. november). V Tsjetsjene zaderzjan mestnyj zjitel, podozrevaemyj v posobnitsjestbe boevikam [I Tsjetsjenia ble en lokal innbygger arrestert, mistenkt for å være

- opprører]. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/176522/> [lastet ned 12. mai 2014]
- Ibragimov, M. (2012a, 19. mars). Large units of power structures shifted to Dagestan to Chechnya. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.ru/articles/20459/> [lastet ned 12. mai 2014]
 - Ibragimov, M. (2012b, 13. april). Demining of Chechnya to be over in 2015, local MfE asserts. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.ru/articles/20736/> [lastet ned 12. mai 2014]
 - Ibragimov, M. (2013, 21. november). Military engineers finish their mission in Chechnya by demining over 2200 hectares of farmland. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/26439/> [lastet ned 20. mars 2014]
 - IHF, dvs. International Helsinki Federation for Human Rights (2007, 16. mai). *Amnestied people as targets for persecution in Chechnya*. Wien: IHF. Tilgjengelig via UNHCR Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/publiihfsher,IHF,..46963ae80,0.html> [lastet ned 12. mai 2014]
 - Interfax (2009, 1. september). Khronologija atak na traditsionnoe musulmanskoje dukhovenstvo Cevernogo Kavkaza [Kronologi over angrep på tradisjonelt islamsk presteskap]. *Interfax*. Tilgjengelig fra <http://www.interfax-religion.ru/?act=reference&div=51> [lastet ned 12. mai 2014]
 - International Helsinki Federation for Human Rights, Norwegian Helsinki Committee, Center "Demos" & Memorial (2005, 24. november). *In a Climate of Fear. "Political process" and Parliamentary Elections in Chechnya*. Wien: IHF. Tilgjengelig via UNHCR Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/country,,IHF,,RUS,,46963aff0,0.html> [lastet ned 12. mai 2014]
 - Ivanov, A. (2011, 5. mars). Ramzan Kadyrov approved as head of Chechnya. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.ru/articles/16318/> [lastet ned 12. mai 2014]
 - Jamestown Foundation (2010, 8. oktober). Chechen Rebel Field Commanders Renounced Loyalty Oath to Doku Umarov. *Eurasia Daily Monitor* 7 (182). Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/programs/edm/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=37012&tx_ttnews%5BbackPid%5D=484&no_cache=1 [lastet ned 12. mai 2014]
 - Jane's Islamic Affairs Analyst (2010, 8. desember). *Chechen group suffer split personality*. Colorado: Jane's Islamic Affairs Analyst. [Elektronisk abonnementsstjeneste]
 - Jane's World Insurgency and Terrorism (2013, 24. september). *Imarat Kavkaz*. Colorado: IHS Jane's. [Elektronisk abonnementsstjeneste]
 - Kavkaz Center (u.å.). Modzjakhedy vilajata Nokhtsjijtsjo [Den tsjetsjenske provinsens mujahedin]. Tilgjengelig via You Tube http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=v8EUr0q0r5M#! [lastet ned 12. mai 2014]
 - Kavkaz Center (2014a, 18. mars). Caucasus Emirate's Emir Dokku Abu Usman martyred. Obituary. *Kavkaz center*. Tilgjengelig fra <http://www.kavkazcenter.com/eng/content/2014/03/18/19017.shtml> [lastet ned 24. mars 2014]
 - Kavkaz Center (2014b, 18. mars). Caucasus Emirate's Sharia judge, Ali Abu Mohammad, elected as new CE Emir by leaders of CE provinces. *Kavkaz center*. Tilgjengelig fra <http://www.kavkazcenter.com/eng/content/2014/03/18/19019.shtml> [lastet ned 24. mars 2014]
 - Kavkaz Center (2014c, 9. april). Vilayat Nokhtsjijtsjo. Bayat amira VN Khamzata amiry Imarata Kavkaz Ali Aby Mokhammady [Vilayat Nokhtsjijtsjo. Emir Khamzats troskap til emir av det Kaukasiske emiratet Ali Abu Mohammed]. Tilgjengelig via You Tube https://www.youtube.com/watch?v=CbS2IQ0_b4 [lastet ned 2. mai 2014]
 - Kavkazkij-uzel (u.å.). Tsjetsjnja posle KTO: voina ne znakontsjena [Tsjetsjenia etter CTO: krigen er ikke fullført]. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://chechnya.kavkaz-uzel.ru/articles/155726> [lastet ned 12. mai 2014]

- Kavkazkij-uzel (2011, 24. januar). Armed confrontations in Northern Caucasus: 1710 victims in 2010. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.ru/articles/15913> [lastet ned 12. mai 2014]
- Kavkazkij-uzel (2012a, 9. januar). In 2011, 64 persons were killed and at least 224 others wounded in suicide bombings in Northern Caucasus and Moscow. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.ru/articles/19613> [lastet ned 12. mai 2014]
- Kavkazkij-uzel (2012b, 12. januar). V khode vooruzjennogo konflikta na Severnom Kavkaze v 2011 godu pogibli i byli raneny 1378 tsjelovek [I løpet av den væpnede konflikten i Nord-Kaukasus i 2011 ble 1378 mennesker drept og skadet]. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/198756/> [lastet ned 12. mai 2014]
- Kavkazkij-uzel (2012c, 4. mai). At least six double terror acts committed in Northern Caucasus since start of 2011. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.ru/articles/20937/> [lastet ned 12. mai 2014]
- Kavkazkij-uzel (2013a, 16. januar). V Dagestane v vooruzjennom konflikte v 2012 godu ubity i raneny 695 tsjelovek [I Dagestan i den væpnede konflikten i 2012 ble 695 personer drept og såret]. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/218698/> [lastet ned 12. mai 2014]
- Kavkazkij-uzel (2013b, 16. januar). V Tsjetsjne za 2012 god zjertvami vooruzjennovo konflikta stali ne menee 174 tsjelovek [I Tsjetsjenia for året 2012 var antall offer for den væpnede konflikten minst 174 personer]. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/218735/> [lastet ned 12. mai 2014]
- Kavkazkij-uzel (2013c, 17. januar). V Ingusjetii za 2012 god zjertvami vooruzjennovo konflikta stali 167 tsjelovek [I Ingusjetia i 2012 var 167 personer offer for den væpnede konflikten]. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/218208/> [lastet ned 12. mai 2014]
- Kavkazkij-uzel (2013d, 21. januar). V 2012 godu zjertvami vooruzjennovo konflikta na Severnom Kavkaze stali 1225 tsjelovek [I 2012 ble 1225 personer offer for den væpnede konflikten i Nord-Kaukasus]. Tilgjengelig fra <http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/218946/> [lastet ned 12. mai 2014]
- Kavkazkij-uzel (2014a, 28. januar). B Tsjetsnje za 2013 god zjertvami vooruzjennovo konflikta stali ne menee 101 tsjeloveka [In Chechnya, in 2013 became the victims of armed conflict at least 101 people]. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/237203/> [lastet ned 7. mars 2014]
- Kavkazkij-uzel (2014b, 31. januar). In the North Caucasus in 2013 killed more civilians, but the total number of victims has decreased. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/237461/> [lastet ned 19. mars 2014]
- Kavkazkij-uzel (2014c, 22. februar). Chechen MIA: no terror acts committed in 2013 in Chechnya. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/27366> [lastet ned 9. april 2014]
- Kavkazkij-uzel (2014d, 2. mars). US State Department: conflict in North Caucasus led to numerous human rights violations. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/27438> [lastet ned 7. mars 2014]
- Kuchins, C., Malarkey, M. & Markedonov, S. (2011. 31. mars). *The North Caucasus. Russia's Volatile Frontier*. Washington D.C.: CSIS. Tilgjengelig fra http://csis.org/files/publication/110321_Kuchins_NorthCaucasus_WEB.pdf [lastet ned 12. mai 2014]
- Landinfo (2010, 5. februar). *Temanotat Tsjetsjenia: Bruken av blodhevn*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/1129/1/1129_1.pdf [lastet ned 12. mai 2014]
- Landinfo (2012a, 8. mai). *Respons Tsjetsjenia: Amnestier til opprørere*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/2065/1/2065_1.pdf [lastet ned 12. mai 2014]

- Landinfo (2012b, 21. mai). *Temanotat Tsjetsjenia: Situasjonen for tsjetsjenske opprøreres familiemedlemmer*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://landinfo.no/asset/2079/1/2079_1.pdf [lastet ned 12. mai 2014]
- Landinfo (2012c, 26. oktober). *Temanotat Tsjetsjenia: Tsjetsjenske myndigheters reaksjoner mot opprørere og personer som bistår opprørere*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://landinfo.no/asset/2200/1/2200_1.pdf [lastet ned 30. mars 2014]
- Laurén, A.L. (2009). *I bergen finns inga herrar. Om Kaukasien och dess folk*. Helsingfors: Söderströms.
- Leahy, K.D (2011, 17. august). Chechnya's rebel movement reunite under Doku Umarov's leadership. *Central-Asia Caucasus Institute Analyst*. Tilgjengelig fra <http://www.cacianalyst.org/?q=node/5609> [lastet ned 12. mai 2014]
- Lederen for den tsjetsjenske republikken (2014, 9. april). R. Kadyrov: Bandpodpole v Tsjetsjne obezglavleno. Terroristitsjeskaja aktivnost svedena k nulju [R. Kadyrov: Bandittene i Tsjetsjenia er halshugget. Terrorist aktivitet redusert til null]. Tilgjengelig fra <http://www.chechnya.gov.ru/page.php?r=126&id=14987> [lastet ned 23. april 2014]
- Markedonov, S. (2010, november). *Radical Islam in the North Caucasus*. Washington D.C.: CSIS. Tilgjengelig fra http://csis.org/files/publication/101122_Markedonov_RadicalIslam_Web.pdf [lastet ned 12. mai 2014]
- Memorial (u.å.). *Statistika pokhisjtsjenij i ubijstv v Tsjetsjne i Ingusjetii [Statistikk over bortføringer og drap i Tsjetsjenia og Ingusjetia]*. Moskva: Memorial. Tilgjengelig fra <http://www.memo.ru/hr/hotpoints/caucas1/index.htm> [lastet ned 12. mai 2014]
- Memorial (2010). *System of Impunity in the North Caucasus 2009-2010 – How does it function?* Moskva: Memorial. Tilgjengelig fra <http://www.memo.ru/eng/news/2010/10/18/doc.pdf> [lastet ned 12. mai 2014]
- Mendelson, S., Malarkey, M. & Moore, L. (2010, 14. januar). *Violence in the North Caucasus. 2009: A Bloody Year*. Washington D.C.: CSIS. Tilgjengelig fra http://csis.org/files/publication/100114_Violence_NorthCaucasus_2009optimize.pdf [lastet ned 12. mai 2014]
- Migrationsverket (2008). *Ryska Federationen. Aktuellt säkerhetsläge i delrepubliken Tjetjenien*. Norrköping: Migrationsverket.

Rapporten er ikke lenger tilgjengelig på nett.

- Migrationsverket (2011, 25. februar). *Landprofil Ryssland*. Norrköping: Migrationsverket. Tilgjengelig fra <http://www.migrationsverket.se/include/lifos/dokument/www/110225402.pdf> [lastet ned 14. juli 2011]
- Monteleone, D. (2014, februar). Spasibo, Ramzan (Spasibo, Putin). *Innsikt Nr 02/2014, s. 31*.
- Norges ambassade i Russland (2011, 18. januar). *Sikkerhetssituasjonen i Tsjetsjenia 2010*. Moskva: Norges ambassade i Russland.

Rapporten er unntatt offentlighet og kun internt tilgjengelig i Landdatabasen.

- Platon, A. (2013). Map of the proposed Caucasus Emirate. *Wikipedia*. Tilgjengelig fra http://en.wikipedia.org/wiki/File:Caucasus_Emirate.svg [lastet ned 15. mai 2014]
- Ratelle, J.F. (2013, 8. juli). The Insurgency in the North Caucasus: putting religious claims into context. *Russian Analytical Digest No. 131, 5-8*. Tilgjengelig fra <http://www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Publications/Detail/?ots591=0c54e3b3-1e9c-be1e-2c24-a6a8c7060233&lng=en&id=166798> [lastet ned 30. april 2014]
- Reliefweb (2000). *IDPs in the Chechen republic*. Reliefweb. Tilgjengelig via Ecoi https://www.ecoi.net/file_upload/3055_1348753834_idp-s-in-the-chechen-republic-russian-federation.jpg [lastet ned 15. mai 2014]

- Remisov, D. (2012, 20. mars). Bolsjaja zatsjstika ili malenkaja vojna? [Stor opprydning eller liten krig?] *Rosbalt*. Tilgjengelig fra <http://www.rosbalt.ru/federal/2012/03/20/959461.html> [lastet ned 12. mai 2014]
- Retwa (2011, 8. mai). Ingush fighter killed in Groznyj. *Retwa*. Tilgjengelig fra <http://retwa.com/home.cfm?articleId=11311> [lastet ned 12. mai 2014]
- RFE/RL, dvs. Radio Free Europe/Radio Liberty (2010a, 8. oktober). Chechen Insurgency Commanders Appeal to Compatriots. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra http://www.rferl.org/content/Chechen_Insurgency_Commanders_Appeal_To_Compatriots/2184841.html [lastet ned 12. mai 2014]
- RFE/RL (2010b, 3. november). Preliminary Chechen census findings unveiled. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra http://www.rferl.org/content/Preliminary_Chechen_Census_Findings_Unveiled/2209723.html [lastet ned 12. mai 2014]
- RFE/RL (2011a, 17. mars). Remembering Mansur. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra http://www.rferl.org/content/caucasus_report_remembering_mansur/2341725.html [lastet ned 12. mai 2014]
- RFE/RL (2011b, 14. februar). Chechnya's youngest insurgents. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra http://www.rferl.org/content/chechnya_youngest_insurgents/2308952.html [lastet ned 12. mai 2014]
- RFE/RL (2011c, 22. april). Legendary Arab commander reported killed in Chechnya. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra http://www.rferl.org/content/legendary_arab_commander_reported_killed_in_chechnya/9502477.html [lastet ned 12. mai 2014]
- RFE/RL (2012, 3. februar). How long will Umarov's ban on terrorism last? *RFE/RL*. Tilgjengelig fra http://www.rferl.org/content/will_umarov_ban_on_terrorism_last/24472811.html [lastet ned 12. mai 2014]
- RFE/RL (2013a, 24. januar). Most wanted militants reported killed in Chechnya. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra <http://www.rferl.org/content/chechnya-militants-killed/24882511.html> [lastet ned 12. mai 2014]
- RFE/RL (2013b, 30. januar). Gakaev deaths leave one campfire less in the Chechen mountains. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra <http://www.rferl.org/content/chechen-insurgency-commanders-killed-gakayev/24887859.html> [lastet ned 12. mai 2014]
- RFE/RL (2014, 8. april). Russia says militant Umarov "neutralized". *RFE/RL*. Tilgjengelig fra <http://www.rferl.org/content/umarov-russia-/25325069.html> [lastet ned 8. april 2014]
- RIA Novosti (2010, 17. august). Russia's Medvedev orders total mine clearance in Chechnya. *RIA Novosti*. Tilgjengelig fra <http://en.rian.ru/russia/20100817/160235389-print.html> [lastet ned 12. mai 2014]
- Al-Shishani, M.B. (2014, 7. februar). Islamist North Caucasus rebels training a new generation of fighters in Syria. *Terrorism Monitor* 12 (3). Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/regions/middleeast/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=41927&tx_ttnews%5BbackPid%5D=676&cHash=8686348fbbde31578fdc93bace9315 [lastet ned 10. april 2014]
- Smid, T. & Souleimanov, E. (2014, 23. april). The Chechnya counterinsurgency and beyond. Washington D.C.: Central-Asia Caucasus Institute/Johns Hopkins University. Tilgjengelig via YouTube <http://www.youtube.com/watch?v=z9jFWCOBJrE> [lastet ned 12. mai 2014]
- Souleimanov, E. (2013, 27. august). North Caucasian fighters join Syrian civil war. *CACI Analyst* 08 (21). Tilgjengelig fra <http://www.cacianalyst.org/publications/analytical-articles/item/12794-north-caucasian-fighters-join-syrian-civil-war.html> [lastet ned 10. april 2014]

- Tuayev, M. (2014, 21. mars). Experts: appointment of Dagestani as leader of “Imarat Kavkaz” means changes in underground. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/27616/> [lastet ned 24. mars 2014]
- Udlændingestyrelsen & Danish Refugee Council (2012, 17. august). *Chechens in the Russian federation – residence registration, racially motivated violence and fabricated criminal cases*. København: Udlændingestyrelsen. Tilgjengelig fra https://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/01750EB0-C5B1-425C-90A7-3CE3B580EEAA/0/chechens_in_the_russian_federation.pdf [lastet ned 12. mai 2014]
- UK Home Office (2010, 11. november). *Russia. Country of Origin Information Report*. Croydon: UK Home Office. Tilgjengelig fra <http://landdatabasen/Tidligere%20Sovjetrepublikker/Russland/Filarkiv/COI%20Report%20Russia%20November%202010.doc> [lastet ned 12. mai 2014]
- Umarova, A. (2007, 11. januar). Chechnya: mountain terror. *Institute for Peace and War Reporting*. Tilgjengelig fra <http://iwpr.net/report-news/chechnya-mountain-terror> [lastet ned 12. mai 2014]
- Vatchagaev, M. (2006). *The Chechen Resistance: Yesterday, Today and Tomorrow*. Jamestown Foundation. Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/fileadmin/Recent_Reports/Trans_and_Speaker_NCC09142006/Vachagaev-14Sep06.pdf [lastet ned 12. mai 2014]
- Vatchagaev, M. (2010a, 30. juli). Caucasus Emirate leader chooses a successor. *Eurasia Daily Monitor* 7 (147). Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=36693&tx_ttnews%5BbackPid%5D=7&cHash=593dea7124 [lastet ned 12. mai 2014]
- Vatchagaev, M. (2010b, 15. september). Kadyrov refuses police units from regions beyond Chechnya. *North Caucasus Analysis* 11 (0). Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/single/?tx_ttnews%5Bwords%5D=8fd5893941d69d0be3f378576261ae3e&tx_ttnews%5Bexact_search%5D=kadyrov%20refuses%20police%20units&tx_ttnews%5Btt_news%5D=36852&tx_ttnews%5BbackPid%5D=7&cHash=8b33c2ecd1ebfeb5ba79247e7585c68e [lastet ned 18. mai 2011]
- Vatchagaev, M. (2010c, 21. oktober). Factional divisions within the Chechen separatist movement. *Eurasia Daily Monitor* 11 (8). Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=37059&no_cache=1 [lastet ned 31. januar 2013]
- Vatchagaev, M. (2011, 31. januar). A portrait of Chechen rebel commander Hussein Gakaev. *Militant leadership monitor* 2 (1). Tilgjengelig fra http://mlm.jamestown.org/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=37437&tx_ttnews%5BbackPid%5D=549&cHash=256fece01076ed1b7f5e61ef7750b741 [lastet ned 30. januar 2013][krever innlogging]
- Vatchagaev, M. (2012a, 12. januar). Rebels battle security forces in Chechnya, while Moscow bolsters the military in the republic. *Eurasia Daily Monitor* 13 (2). Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=38879&tx_ttnews%5BbackPid%5D=590 [lastet ned 12. mai 2014]
- Vatchagaev, M. (2012b, 24. mai). Videotaped Chechen rebels’ meeting indicates their numbers are underestimated. *North Caucasus Analysis* 13 (11). Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=39414&tx_ttnews%5BbackPid%5D=590 [lastet ned 12. mai 2014]
- Vatchagaev, M. (2012c, 5. juli). Is Moscow contemplating a military withdrawal from the Northeastern Caucasus? *Eurasia Daily Monitor* 9 (127). Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=39581&tx_ttnews%5BbackPid%5D=587 [lastet ned 12. mai 2014]
- Vatchagaev, M. (2012d, 16. august). The evolution of salafism in the North Caucasus. *Eurasia Daily Monitor* 13 (17). Tilgjengelig fra

http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=39777&tx_ttnews%5BbackPid%5D=590 [lastet ned 12. mai 2014]

- Vatchagaev, M. (2013, 11. juli). Large-scale clash with insurgents reported in Chechnya in Bamut. *Eurasia Daily Monitor* 10 (27). Tilgjengelig via UNHCR Refworld <http://www.refworld.org/docid/51dfbf504.html> [lastet ned 10. april 2014]
- Vatchagaev, M. (2014a, 1. mars). Chechen authorities' hidden war against militants. *Eurasia Daily Monitor* 11(39). Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=42029&tx_ttnews%5BbackPid%5D=7&cHash=d9de76366950873185e2d19e47ab468e#.UxE4UYVFP_k [lastet ned 9. april 2014]
- Vatchagaev, M. (2014b, 21. mars). North Caucasus militants announce new leader to replace Umarov. *Eurasia Daily Monitor* 11 (54). Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=42133&tx_ttnews%5BbackPid%5D=7&cHash=bdd5f6097ed4ae73ea766ab1494d79d3 [lastet ned 24. mars 2014]
- Vestnik Kavkaza (2012, 17. oktober). Kadyrov claims there are only 40 militants in Chechnya. *Vestnik Kavkaza*. Tilgjengelig fra <http://vestnikkavkaza.net/news/politics/32698.html> [lastet ned 12. mai 2014]
- Yarlykapov, A. & Kramer, M. (2007, 5. juni). Separatism and Islamic extremism in the ethnic republics of the North Caucasus. *Russian Analytical Digest* 22. Tilgjengelig fra <http://www.isn.ethz.ch/isn/Digital-Library/Publications/Detail/?fecvnodeid=110627&ord588=grp1&fecvid=33&ots591=0C54E3B3-1E9C-BE1E-2C24-A6A8C7060233&lng=en&id=31618> [lastet ned 12. mai 2014]
- Wikipedia (sist endret 26. mars 2014). *Nogais*. Tilgjengelig fra <http://en.wikipedia.org/wiki/Nogais> [lastet ned 15. februar 2013]

Muntlige kilder

- Advokat fra Tsjetsjenia. Møte i Moskva oktober 2013.
Advokaten er forsvarsadvokat og jobber som forsvarer for personer tiltalt for opprørsaktivitet i Tsjetsjenia.
- Crisis Group. Møte i Moskva oktober 2013. Møte i Oslo mars 2014.
- Diplomatkilde. E-post 27. juni og 7. desember 2012.
- Ekspert A på Nord-Kaukasus. E-post 2. mai 2011.
- Ekspert B på Nord-Kaukasus. Møte i Moskva oktober 2013.
- Ekspert C på Nord-Kaukasus. Møte i Moskva oktober 2013.
- Internasjonal organisasjon A. Intervju i Moskva juni 2009.
- Internasjonal organisasjon B. Møte i Moskva november 2012.
- Internasjonal organisasjon C. Intervju i Moskva november 2011 og november 2012.
- Inter-regional Committee Against Torture, ved Igor Kalyapin. Møte i Moskva november 2012 og oktober 2013.
- Journalist i Kavkazkij-uzel. Møte i Oslo mai 2011. Møte i Moskva oktober 2013.
- Memorial. Møte i Moskva november 2011, november 2012 og oktober 2013.
- Milashina, Elena. Journalist i Novaya Gazeta. Møte i november 2012.
- Russisk menneskerettighetsorganisasjon. E-post 6. september 2010.
- Al-Shishani, Murad Batal. Møte i London 29. oktober 2010. Møte hos Landinfo 24. mars 2011.
- Souleimanov, E. Seminar hos Landinfo mars 2013.

- Tsjetsjensk NGO. Møte i Oslo januar 2011.
- Vatchagaev, Mairbek. Ekspert/analytiker på Nord-Kaukasus. E-post 28. april og 2. mai 2014.

7. KART OVER TSJETSJENIA

University of Texas, Perry Castenada Library, Map Collection.

Courtesy of the University of Texas Libraries, The University of Texas at Austin